

Life Coast Adapt

Allmänhetens och projektdeltagares
upplevelser och attityder om kusterosion
och ekobaserade erosionsåtgärder

Institutet för kvalitetsindikatorer AB

Box 9129, SE-400 93 Göteborg

Tel: 031-730 31 00

E-mail: info@indikator.org

www.indikator.org

Org.nr 556882-3404

Innehåll

SAMMANFATTANDE FÖRORD	5
INLEDNING.....	6
UPPDRAGETS OMFATTNING	6
OM KUSTEROSION OCH LIFE COAST ADAPT	6
Projektets metoder	7
METOD OCH UNDERSÖKNINGSDESIGN.....	8
KVANTITATIVA UNDERSÖKNINGAR.....	9
Panelundersökningen.....	9
Det slumpmässiga befolkningsurvalet.....	9
Om respondenterna i den kvantitativa undersökningen.....	10
KVALITATIV UNDERSÖKNING	12
Urval.....	12
Semistrukturerade intervjuer.....	12
Om respondenterna i den kvalitativa undersökningen.....	12
RESULTAT.....	14
RESULTAT FRÅN DEN KVANTITATIVA UNDERSÖKNINGEN.....	14
Beteenden relaterade till kusten	14
Kännedom om kusterosion.....	20
Åsikter om olika åtgärder.....	23
Har allmänheten märkt av kusterosionen?.....	23
Hur bedömer allmänheten hotet från kusterosionen?	24
Vad är viktigast att skydda?	27
Slutsatser från den kvantitativa undersökningen.....	28
RESULTAT FRÅN DJUPINTERVJUVERNA.....	30
Val av åtgärdsplats	30
Framgångsfaktorer.....	31
Lokalbefolkningens reaktioner	34
Fallgropar och svårigheter.....	36
Framtidsperspektiv	38

AVSLUTANDE DISKUSSION.....	41
REKOMMENDATIONER OCH LÄRDOMAR.....	42
BILAGOR.....	45

Om Indikator

Institutet för kvalitetsindikatorer (Indikator) affärsidé är att tillhandahålla kostnadseffektiva och målgruppsanpassade datainsamlingsmetoder till den offentliga sektorn.

Under åren har vi skaffat oss stor kunskap inom många områden – personcentrerad vård, brukarmedverkan, medborgarundersökningar, patientsäkerhet och medarbetarskap. Hos oss finns en bred kompetens vad gäller projektledning, undersökningsdesign, frågekonstruktion, statistik och datavisualisering. Med hjälp av vetenskapligt beprövade metoder ger vi våra uppdragsgivare konkreta resultat att arbeta med för att förbättra sin verksamhet.

Besök vår hemsida för mer information:

<https://www.indikator.org>

Rapportens författare

Rasmus Ragnarsson är senior projektledare på Institutet för Kvalitetsindikatorer.

rasmus.ragnarsson@indikator.org

Simon Törnqvist är projektledare på Institutet för Kvalitetsindikatorer.

simon.tornqvist@indikator.org

Edvin Skaghammar är projektassistent på Institutet för Kvalitetsindikatorer.

edvin.skaghammar@indikator.org

Oskar Rydén är data scientist på Institutet för Kvalitetsindikatorer.

oskar.ryden@indikator.org

SAMMANFATTANDE FÖRORD

LIFE Coast Adapt ska synliggöra, testa och utvärdera natur- och ekosystembaserade anpassningsåtgärder i kustzonen för att motarbeta kusterosion. Indikator har på uppdrag av Region Skåne sammanställt lärdomar och erfarenheter från de inblandade projektdeltagarna samt genomfört en socioekonomisk utvärdering av kusterosionens inverkan på samhället. Data har inhämtats genom semistrukturerade djupintervjuer med projektdeltagarna samt två kvantitativa datainsamlingar

Enkätundersökningarna ger värdefulla insikter om hur allmänheten uppfattar och interagerar med kustområdena. Resultaten lyfter fram starka samband mellan socioekonomiska faktorer och beteenden relaterade till kusten. En intressant observation är att högutbildade och höginkomsttagare verkar besöka stranden oftare, vilket potentiellt kan påverka hur olika samhällsgrupper nyttjar och har tillgång till kustområden. Dessa insikter understryker betydelsen av att förstå och beakta socioekonomiska faktorer i planeringen och hanteringen av kusterosion.

En betydande upptäckt är den tydliga medvetenheten bland skåningarna om kusterosionsproblematiken och dess påverkan på lokalsamhället. Förändringar på stränderna, som att kustlinjen har dragit sig tillbaka, har fått allmänhetens uppmärksamhet. Denna medvetenhet, kombinerat med en stark tro på att problemet kommer att öka i framtiden, indikerar en hög krismedvetenhet och det akuta behovet av att vidta åtgärder för att hantera och anpassa sig till kusterosionens effekter.

Vidare pekar resultaten på att befolkningen prioriterar bevarandet av kustmiljön och dess naturtyper, inklusive växter och djurarter, när det gäller skyddsåtgärder mot kusterosion. Denna inställning återspeglar ett starkt engagemang för att bevara den naturliga kustmiljön och dess ekosystem. Det är av yttersta vikt att beakta dessa preferenser när man utformar strategier och åtgärder för att hantera kusterosion, för att säkerställa att de återspeglar samhällets värderingar och behov. Detta understryks också av erfarenheterna som delats under djupintervjuerna med nyckelpersoner kopplade till projektet.

Slutligen, för att effektivt adressera kusterosionen och dess konsekvenser, är det avgörande att integrera olika perspektiv och kompetenser. Intervjuerna betonar vikten av att involvera lokalsamhället, intern kommunikation och samordning, långsiktig planering samt tillräckliga resurser för att säkerställa framgång i kusterosionsåtgärderna. Dessutom betonar resultaten vikten av fortsatt deltagande och inkludering av allmänhetens synpunkter och bekymmer i beslutsprocesserna. Genom att bygga vidare på dessa resultat och integrera dem i beslutsprocesser kan framtida forskning och praktiska insatser skapa en hållbar utveckling och bevarande av kustområdena samtidigt som man tar hänsyn till olika samhällsgruppers behov och preferenser.

INLEDNING

UPPDRAGETS OMFATTNING

Institutet för kvalitetsindikatorer Fenix AB (Indikator) har fått i uppdrag av Region Skåne att utföra en socioekonomisk utvärdering av LIFE Coast Adapt projektet. I detta fall kan ”socioekonomisk” innebära till exempel ökad rekreativ aktivitet så som besök vid en plats, feedback från berörda invånare, iakttagelser hos aktörer med särskilda intressen. För att ta reda på projektets eventuella socioekonomiska effekter har tre olika undersökningar genomförts.

Den första är en undersökning utifrån Region Skånes egen Skånepanel. Paneldeltagarna har fått svara på frågor om hur de påverkats av kusterosion i Skåne samt LIFE Coast Adapt projektets möjliga effekter. Som ett komplement till Skånepanelen genomförs också en likartad undersökning riktad till ett slumpmässigt urval av Skånes invånare. Sammantaget kan dessa undersökningar ta reda på vilka socioekonomiska mönster som finns i relation till kustlivet och kusterosionen. Vi kan också ta reda på vilken kännedom, attityder och upplevelser medborgarna har av kusterosionen.

Den andra delen av undersökningen består av djupintervjuer av nyckelpersoner kopplade till projektet och dess effekter. Syftet med den här delen av undersökningen är att ta tillvara erfarenheter och synpunkter från personer som arbetar i projektet, personer verksamma i projektets samarbetsorganisationer samt personer verksamma hos externa intressenter.

OM KUSTEROSION OCH LIFE COAST ADAPT

Kusterosion är processen där kustlinjen gradvis minskar på grund av naturliga faktorer som vågor, strömmar, och vind samt mänskliga aktiviteter som exempelvis strandbebyggelse. Skåne, den sydligaste regionen i Sverige, är drabbat av kusterosion vilket är ett pågående problem längs dess kustlinje.

Skånes kust är särskilt känslig för kusterosion på grund av sin låga topografi och närheten till Östersjön. Faktorer som höjda havsnivåer och klimatförändringar har också påverkat kusterosionen i området. Många kustsamhällen i Skåne har upplevt förlust av mark och fastigheter på grund av detta fenomen.

För att hantera kusterosionen genomförs olika åtgärder, inklusive strandskydd och strandrekonstruktion. Det är en pågående utmaning som kräver en kombination av naturresursbevarande och mänskliga åtgärder för att bevara kustlinjen och skydda kustområden i Skåne.

Det finns ett ökat intresse för att skydda kusten mot både erosion och havsnivåhöjningar, men kunskapen om natur- och ekosystembaserade klimatanpassningsåtgärder är bristfällig.

LIFE Coast Adapt ska synliggöra, testa och utvärdera natur- och ekosystembaserade anpassningsåtgärder i kustzonen. Syftet är att bevara, förbättra och återställa land- och kustnära havsekosystem, vilket i förlängningen ökar motståndskraften och skyddar mot kusterosion och höjda havsnivåer. En av målsättningarna är att samhällets sårbarhet för kusterosion begränsas samtidigt som biologisk mångfald och ekosystemtjänster gynnas.

Ett annat mål är att projektets resultat ska ge ett underlag för att utveckla långsiktigt hållbara strategier. Utgångspunkten här är att se hur anpassningar kan göras utifrån ett områdes naturgivna förutsättningar och med naturen som förebild. Projektet kommer att testa och utveckla nya metoder samt prova kombinationer av olika åtgärder. Tyngdpunkten ligger på att genomföra olika åtgärder, både på land och i hav, vid samma plats.

Projektets metoder

Återställa sandmiljöer

Anledningen till att dessa åtgärder genomförs är att närvaron av invasiva växtarter utgör ett allvarligt hot mot den biologiska mångfalden, genom att dessa arter inte bara förändrar miljön för det lokala djurlivet utan även tränger undan den inhemska vegetationen. Återställning av sanddynor syftar till att skapa en gynnsam miljö för att främja biologisk mångfald och säkerställa ett balanserat ekosystem. Genom att återställa den naturliga lutningen på sanddynorna öppnas möjligheter för ett hälsosamt ekosystem och främjar därmed välbefinnandet för både växt- och djurliv. Metoden involverar två centrala steg för att bevara den naturliga miljön. För det första genom att eliminera eller ersätta invasiva växtarter som utgör ett hot mot den biologiska mångfalden. Det andra steget fokuserar på att främja bildandet av nya sanddynor och återställa lutningen på befintliga dynor.

Plantera ålgräs

Genom att implementera denna metod främjas skapandet av ålgräsängar, vilket i sin tur bidrar till att öka den biologiska mångfalden. Ålgräsängar utgör livsviktiga miljöer för en mängd marina organismer, inklusive fiskar och andra havsdjur. Dessutom agerar ålgräsängarna som ett naturligt kustskydd på platser som är extra utsatta, och därigenom bidrar till att bevara och stärka den lokala ekosystemets hälsosamhet. Metoden involverar insamling av vuxna skott från en donatoräng där ålgräs frodas. Dessa skott planteras sedan på ett djup mellan 1,5 och 2,5 meter i det marina habitatet.

Ta bort hårda strukturer

Målet är att återställa stränder som är motståndskraftiga mot både översvämningar och erosion. Genom att ta bort dessa strukturer strävar man efter att återställa en mer naturlig rörelse av havsströmmarna, vilket i sin tur minskar risken för sandförlust från stranden. Det övergripande syftet är att främja en balanserad och naturlig miljö längs kustlinjen. Metoden innebär avlägsnande av betongrör och vågbrytare från områden där vågorna eroderar stranden runt dessa hårda strukturer.

Anlägga våtmarker

Våtmarkerna fungerar som en barriär, absorberar och dämpar energin från havsströmmar och översvämningar. Målet är att dessa våtmarker ska mildra vattenflödena som når stränderna och därigenom minska de negativa effekterna av erosion. Samtidigt skapas förbättrade förutsättningar för en mångsidig biologisk mångfald att trivas. Genom att integrera våtmarker i kustzonen strävar man efter att skapa en balanserad och mer motståndskraftig kustomgivning. Genom att skapa nya våtmarker kan man hindra direkt avrinning av dagvatten i havet.

Tabell 1: Kommuner i Skåne där åtgärder genomförts

Kommun/Åtgärd	Återställa sandmiljöer	Ålgräsplantering	Avlägsnandet av hårda strukturer	Nya våtmarker	Strandfodring
Båstad		X			
Helsingborg	X				
Kristianstad		X			
Lomma	X		X	X	
Trelleborg		X			
Ystad	X	X			X

Källa: Life Coast Adapts hemisida; <https://lifecoastadaptskane.se/>

Strandfodring

Baserat på studier och forskning från Statens geotekniska institut är strandfodring identifierad som en effektiv metod för att bekämpa stranderosion. Den insamlade evidensen stöder användningen av strandfodring som en av de mest gynnsamma strategierna för att bevara och återställa strändernas naturliga tillstånd. Metoden innebär att på konstgjord väg återställa eroderad havsstrand. Processen omfattar både områden nära strandkanten och utanför vågornas brytton, på ett djup av cirka 2–5 meter.

Etablering av naturliga rev

Målet med denna metod är att undersöka och främja tillväxten av naturliga rev som kan fungera som effektiva barriärer. Dessa rev förväntas dämpa kraften från vågorna och därigenom skydda den övre delen av stranden från de negativa effekterna av erosion. Genom att placera stenstrukturer i vattnet implementeras metoden för att initiera bildandet av naturliga rev där makroalger kan trivas och frodas.

METOD OCH UNDERSÖKNINGSDESIGN

För att möta uppdragsbeskrivningen har både kvantitativa och kvalitativa datainsamlingsmetoder använts. Nedan beskriver vi först metod och undersökningsdesignen för att undersöka allmänhetens upplevelser, attityder och erfarenheter av kusterosionen och dess åtgärder för att därefter beskriva den metod och undersökningsdesign som använts vid uppföljningen av projektarbetet.

KVANTITATIVA UNDERSÖKNINGAR

Datainsamlingen genomfördes framförallt digitalt via mejl, men också via brev och SMS (för det slumpmässigt befolkningsurvalet). Webbenkäten konstruerades syftet att undersöka den skånska befolkningens attityder, upplevelser och erfarenheter relaterade till kusterosionen. Frågeformuläret finns bifogat som bilaga 1. Den kvantitativa undersökningen riktades till två typer av urval: Ett panelurval och ett slumpmässigt befolkningsurval. Dessa två urval och tillhörande datainsamlingsmetoder beskrivs nedan.

Panelundersökningen

Skånepanelen är en webbaserad medborgarpanel bestående av cirka 10 000 slumpmässigt rekryterade personer som regelbundet deltar i enkäter via nätet. Syftet är att få större insikt om medborgarnas kunskaper om, förväntningar på och attityder till de verksamheter som Region Skåne ansvarar för.

Panelen startades år 2013 då 3 700 panelister rekryterades via ett utskick till ett obundet slumpmässigt urval av medborgare. Panelens sammansättning ses över årligen för att utvärdera dess representativitet sett till målgruppen. Större tilläggsrekryteringar har genomförts 2017, 2020 och 2022. Paneldeltagare rekryteras också regelbundet via Skåneenkäten som är en befolkningsundersökning som genomförs årligen och bygger på ett obundet slumpmässigt urval av personer folkbokförda i Region Skåne.

Panelen ska spegla Skånes befolkning från och med 16 år avseende kön, ålder och region. Resultaten från specifika undersökningar viktas utifrån dessa variabler för att spegla den verkliga fördelningen bland befolkningen i Skåne avseende dessa faktorer. Övriga bakgrundsfaktorer som ej tas hänsyn till i viktningen, men som är viktiga att känna till är: utbildningsnivå (där panelen har god representativitet sett till målpopulationen) samt födelse land (där personer födda utanför Sverige är underrepresenterade).

Genomförande av panelundersökningen

Panelundersökningen har genomförts under augusti/september 2023 av Indikator. Datainsamlingen genomfördes med en webbenkät till vilken panellisterna fick en inbjudan att delta via e-post. Tre påminnelser skickades ut under fältperioden. Svarsfrekvensen var 50 procent (9 803 utskickade enkäter, 105 bortfall, 4 900 besvarade). Bortfallet bestod främst av personer vars mejladresser inte längre var giltiga.

Det slumpmässiga befolkningsurvalet

I syfte att komplettera panelundersökningen genomfördes också en kvantitativ undersökning riktade till ett stratifierat slumpmässigt urval av personer folkbokförda i Skåne. Undersökningar baserade på slumpmässiga urval har större generaliserbarhet i relation till den undersökta populationen. Även om panelundersökningar kan använda slumpmässiga urval för att initialt välja deltagare, finns risken att panelen över tid inte längre är representativ för hela populationen, vilket kan påverka generaliserbarheten av resultaten. Genom att använda slumpmässiga urval minimeras risken för att viktiga delar av populationen utelämnas, vilket minskar snedvridningen av resultaten.

Vid genomförandet av den slumpmässiga befolkningsundersökningen drogs ett stratifierat urval efter kommun och ålder. Stratifieringen syftade till att säkerställa att ett tillräckligt stort antal svarande inom de olika kommungrupperna samt ålder för att möjliggöra för analyser med statistiska signifikanser. Svarsfrekvensen i den här undersökningen landade på 26 procent (7 500 utskickade enkäter, 475 bortfall, 1 840 besvarade). Bortfallet bestod främst av personer som var okontaktbara till följd av att deras adressuppgifter inte var riktiga.

Om respondenterna i den kvantitativa undersökningen

Urvalet av respondenter i undersökningen speglar en mångsidig representation över olika demografiska och socioekonomiska grupper, och det är intressant att relatera detta till Skånes befolkningsfördelning.

När det kommer till utbildningsnivå är det värt att notera att 48 procent av respondenterna har en universitets- eller högskoleutbildning, vilket är något högre än den genomsnittliga andelen högutbildade i Skåne. Gymnasieutbildade utgör 27 procent, eftergymnasialt utbildade 15 procent, och de med grundskola som högsta utbildning utgör sju procent av urvalet, vilket överensstämmer med eller ligger något över Skånes generella utbildningsnivå.

Huvudsaklig sysselsättning visar att 57 procent av respondenterna för närvarande är arbetande, vilket ligger nära andelen för arbetskraften i Skåne. Pensionärer utgör 34 procent av urvalet, vilket är högre än den genomsnittliga andelen pensionärer i befolkningen.

Fördelningen över olika inkomstgrupper ger insikter om ekonomiska förhållanden bland respondenterna. Andelen med en årsinkomst mellan 20 000 och 39 999 kronor (40 procent) är i linje med den bredare befolkningen, medan andelen över 60 000 kronor (nio procent) är något lägre än genomsnittet för Skåne. Det finns också en mindre grupp (sju procent) som väljer att inte uppge sin inkomst, vilket är en faktor att överväga vid tolkningen av resultaten.

Åldersgruppsfördelningen visar på att urvalet är något snedvridet. Det är generellt fler äldre som deltog i undersökningen och färre yngre i relation till åldersgruppernas andel av befolkningen. Könsfördelningen i urvalet (51% kvinnor och 49% män) är nära den jämna fördelning som förväntas i en befolkningsundersökning.

Slutligen är det noterbart att majoriteten av respondenterna (73 procent) kommer från panelen, vilket kan påverka hur väl resultatet återspeglar den bredare befolkningen. Det är viktigt att vara medveten om detta när man överväger generaliserbarheten av resultaten för hela Skånes befolkning.

Tabell 2: Respondenternas fördelning i relation till olika bakgrundsfaktorer

	Andel	Antal
Utbildningsgrupper		
Grundskola	7%	471
Gymnasium	27%	1750
Eftergymnasial utb.	15%	992
Universitet/Högskola	48%	3124
Vill ej uppge	2%	152
<i>Bas</i>		6489
Huvudsaklig sysselsättning		
Arbetande	57%	3666
Studerande	3%	207
Pensionär	34%	2200
Ej i arbete	3%	201
Annat	3%	166
<i>Bas</i>		6440
Inkomstgrupper		
0 - 19 999 kronor	20%	1272
20 000 - 39 999 kronor	40%	2594
40 000 - 59 999 kronor	24%	1538
Mer än 60 000 kronor	9%	554
Vill ej uppge	7%	468
<i>Bas</i>		6426
Åldersgrupp		
29 år eller yngre	7%	484
30-44 år	20%	1356
45-59 år	28%	1861
60-69 år	19%	1299
70 år eller äldre	26%	1740
<i>Bas</i>		6740
Kön		
Kvinna	51%	3413
Man	49%	3315
Annat	0%	12
<i>Bas</i>		6740
Projekt		
Panel	73%	4900
Slumpmässigt urval	27%	1840
<i>Bas</i>		6740

KVALITATIV UNDERSÖKNING

Urval

Den kvalitativa delen av undersökningen genomfördes via semistrukturerade intervjuer av nyckelpersoner kopplade till LIFE Coast Adapt projektet. Dessa intervjuer utfördes för att få en bättre förståelse för hur projektet har fungerat och att dra lärdomar från intervjupersonernas erfarenheter och synpunkter.

Urvalet av intervjupersoner består av tio personer som antingen har arbetat med projektet, verkar i relevanta samarbetsorganisationer, eller är externa intressenter. Det handlar om personer som återfinns i olika kommuner som varit en del av projektet, Region Skåne, Länsstyrelsen, Statens Geotekniska Institut (SIG) och Lunds Universitet.

Semistrukturerade intervjuer

Semistrukturerade intervjuer är en mångsidig och flexibel metod som används för att samla in kvalitativa data genom att intervjua respondenter. Denna metod är utformad för att balansera strukturerade och ostrukturerade aspekter av intervjuprocessen, vilket ger utrymme för fördjupning och utforskning av ämnen samtidigt som den upprätthåller en grundläggande riktlinje. I de semistrukturerade intervjuerna följer intervjuaren en förutbestämd intervjuguide som innehåller en lista med frågor och ämnen att diskutera. Denna guide fungerar som en riktlinje för att se till att viktiga ämnen täcks under intervjun. Vad som skiljer dessa intervjuer från helt strukturerade är att det finns flexibilitet att anpassa frågorna och att ställa följdfrågor baserat på respondentens svar.

Under intervjun används ofta öppna frågor som uppmuntrar respondenten att dela sina åsikter, upplevelser och tankar i detalj. Detta skapar en möjlighet att få fylliga och nyanserade svar och få en djupare förståelse för ämnet. Trots flexibiliteten i frågeställningen har semistrukturerade intervjuer fortfarande en övergripande struktur. Detta gör det möjligt att jämföra och analysera data från olika intervjuer på ett meningsfullt sätt. Efter att intervjuerna är slutförda, analyseras svaren och tolkas för att dra slutsatser och identifiera gemensamma teman och mönster. Denna metod möjliggör en djupgående utforskning av ämnen samtidigt som den tar hänsyn till respondenternas perspektiv och upplevelser.

Samtliga intervjupersoner är anonyma i syfte att säkerställa sanningsenliga och ärliga svar. Under intervjusituationen har två intervjuare från Indikator deltagit.

Efter att de semistrukturerade intervjuerna har genomförts analyserades materialet för att ta fram övergripande teman. Övergripande teman utgör mönster bland respondenternas svar och används för att syntetisera och sammanfatta lärdomar och upplevelser av projektet.

Om respondenterna i den kvalitativa undersökningen

Tabell 3: Beskrivning av intervjupersonerna.

Intervjuperson	Statlig myndighet	Kommun eller Region
1	X	
2	X	

3	X	
4		X
5		X
6		X
7		X
8		X
9		X
10		X

RESULTAT

RESULTAT FRÅN DEN KVANTITATIVA UNDERSÖKNINGEN

Det konstaterades inledningsvis att en del av uppföljningen av projektet syftar till att genomföra en socioekonomisk utvärdering av LIFE Coast Adapt projektets effekter. I detta fall kan ”socioekonomisk” inkludera ökad rekreativ aktivitet så som besök vid en plats, feedback från berörda invånare, iakttagelser hos aktörer med särskilda intressen. I den kvantitativa undersökningen fokuserar vi huvudsakligen på om det går att se några mönster i relation till främst allmänheten grad av utbildning, inkomst samt ålder

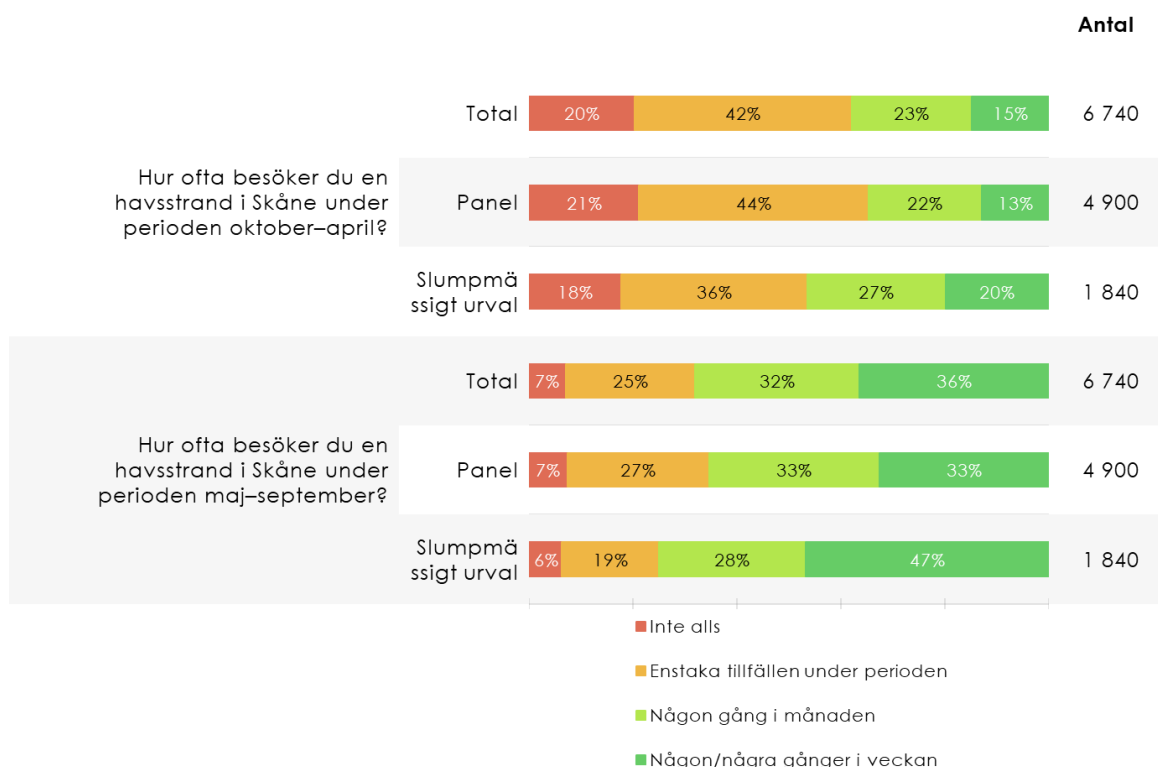
Beteenden relaterade till kusten

Besök på/vid havsstranden/strandnära områden

I undersökningen ställdes en rad frågor till respondenterna om deras relation och beteenden relaterade till kustområdena. Däribland ställdes det frågor relaterade till hur ofta de besökte stranden eller stränder i Skåne under sommar- och vinterhalvåret.

Undersökningen visar att under vinterhalvåret oktober till april var det nästan 4 av 10 (38 procent) som besökte stranden någon gång i månaden eller någon/några gånger i veckan. Här ser vi också en tydlig skillnad mellan paneldeltagarna och respondenter ur det slumpmässiga urvalet. Andelen som besökte stranden ofta i det slumpmässiga urvalet var nästan 50 procent medan det endast var 35 procent i panelurvalet.

Figur 1: Hur ofta besöker du en havsstrand i Skåne under vinter/sommar? Nedbrutet på urvalsgrupp.

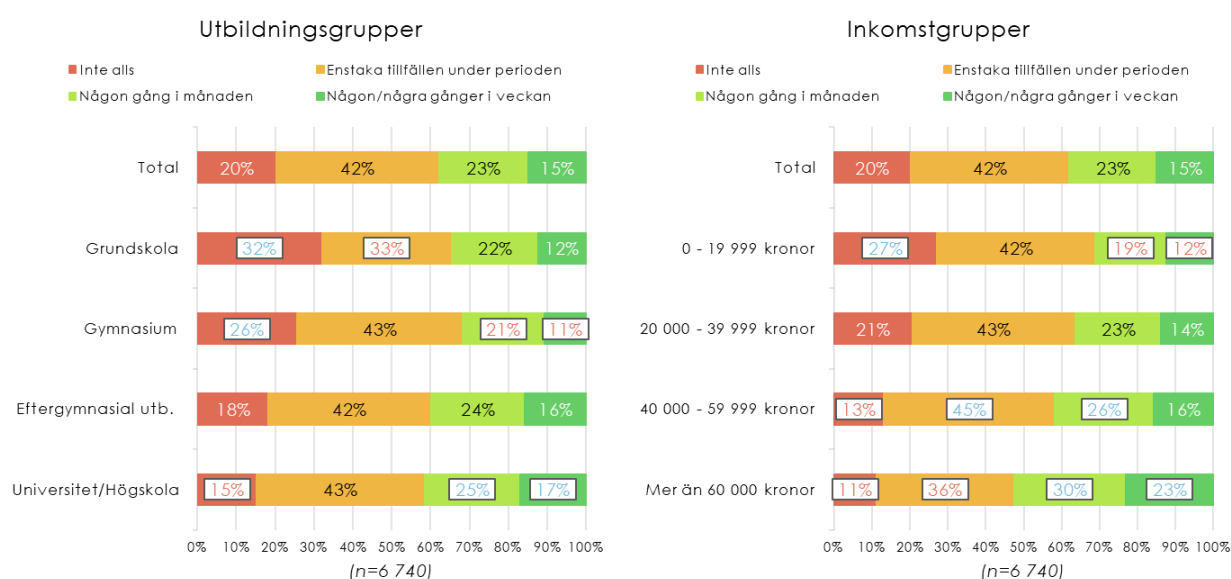

Föga förvånande visar resultaten också att det är betydligt fler som besöker stranden/stränderna under sommarhalvåret. Nästan sju av tio (68 procent) uppger att de besöker stranden någon gång i månaden eller någon/några gånger i veckan mellan maj-september. Även här ser vi stor skillnad mellan panelurvalet och det slumpmässiga urvalet.

Hur ofta någon besöker stranden beror på en rad olika faktorer. Undersökningen visar bland annat att det finns starka relationer mellan besök på stranden och respondenternas utbildnings- och inkomstnivå. Tendensen är att ju högre din inkomst är desto oftare besöker du stranden både under vinter- och sommarhalvåret. Under sommarhalvåret exempelvis besöker nästan 60 procent av personerna i den lägsta inkomstgruppen stranden ofta medan samma andel i den högsta inkomstgruppen nästan är 80 procent, det vill säga en skillnad på 20-procentenheter.

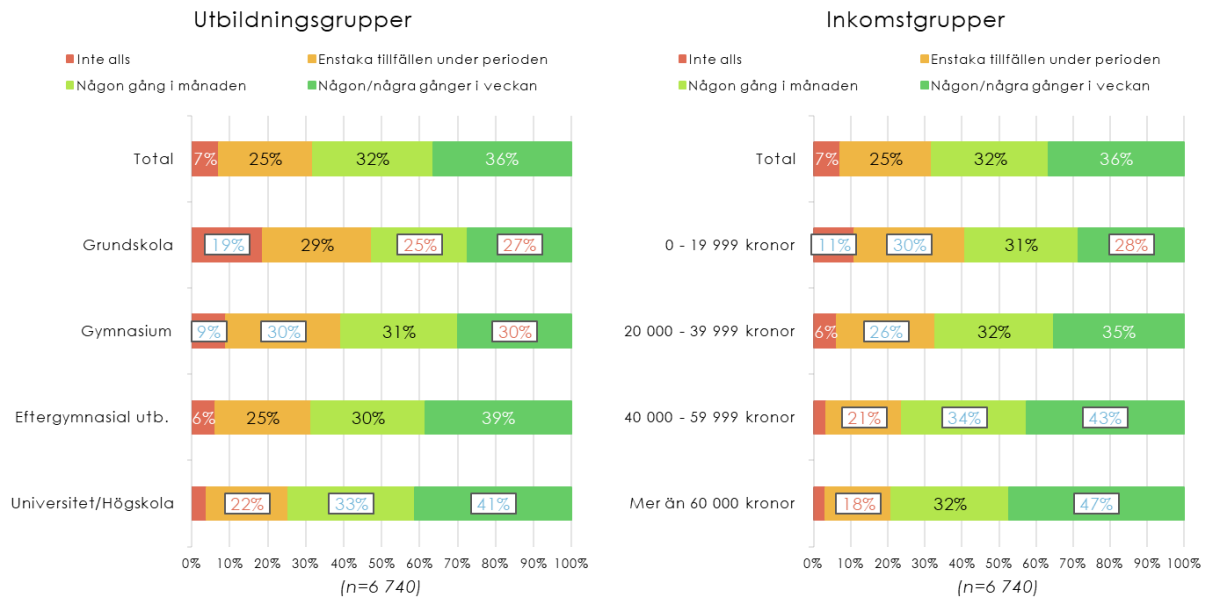
Figur 2: Hur ofta besökte du havsstranden under perioden oktober till april, nedbrutet på utbildning och inkomst.

En liknande skillnad kan ses i relation till utbildning. Personer med lägre utbildningsnivå, som grund- och gymnasieutbildning tenderar att besöka stranden i lägre grad, både på sommar- och vinterhalvåret, än personer med universitets- och högskoleexamen. Med andra ord visar undersökningen på att strandbesök tydligt kan relateras till olika socioekonomiska faktorer.

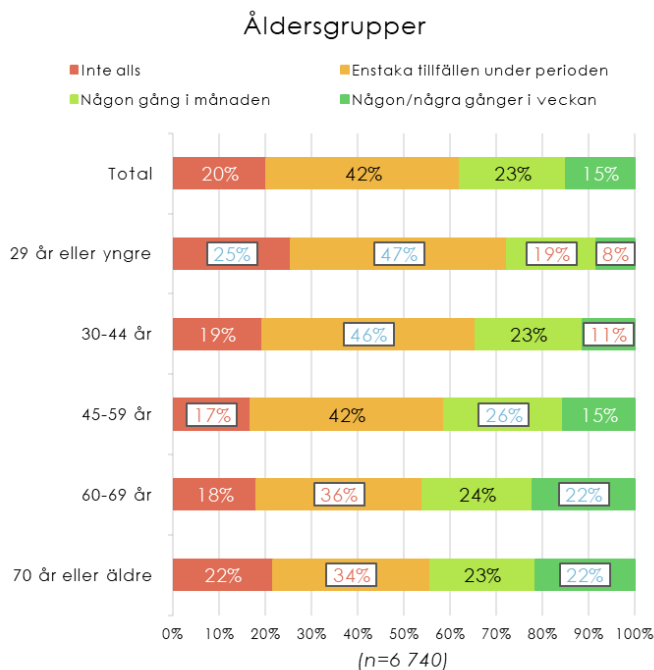

Figur 3: Hur ofta besökte du havsstranden under perioden september till maj, nedbrutet på utbildning och inkomst.

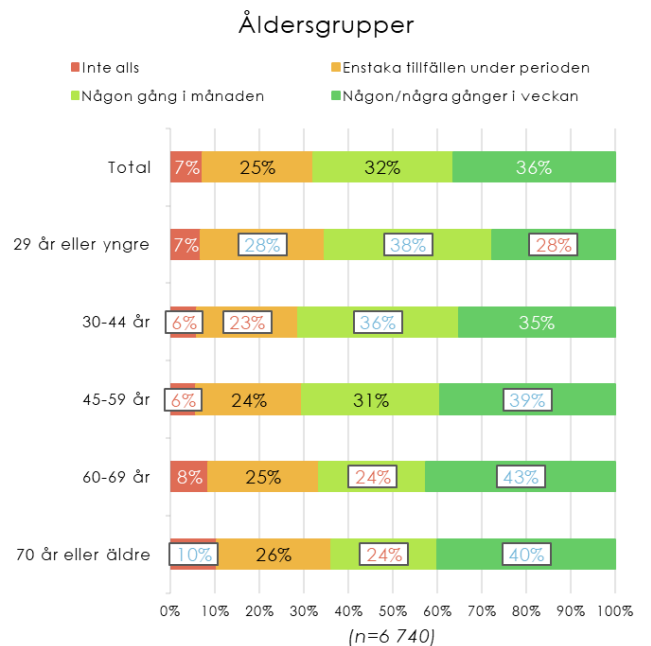

Effekten av inkomst och utbildning kan möjligtvis vara ett skensamband. Det går nämligen också att se att besök på stranden också har en tydlig relation till ålder. Mönstret är att desto äldre du blir, i högre utsträckning besöker du också stranden, men denna relation är starkare för vinterhalvåret än på sommaren. För att kunna helt isolera effekterna av ålder, inkomst och utbildning skulle mer avancerade statistiska analyser behöva genomföras.

Figur 5: Hur ofta besökte du havsstranden under perioden, oktober till april nedbrutet på ålder.

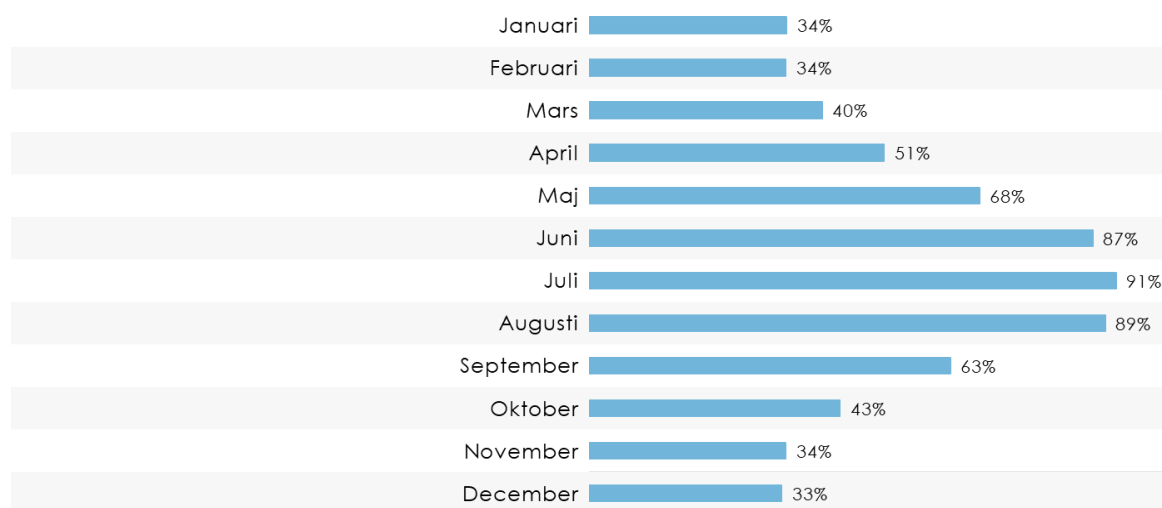
Figur 4: Hur ofta besökte du havsstranden under perioden, maj till september nedbrutet på ålder.

Tidpunkten på året som skåningarna besöker stranden/stränderna är också väldigt tydligt. Det är sommarmånaderna juni, juli och augusti som dominerar. Lite mer än 9 av 10 (91 procent) av skåningarna besöker minst en havsstrand i juli. De minst populära månaderna utgörs av månaderna under vinterhalvåret november till februari.

Figur 6: Vilken tidpunkt på året besöker du stranden?

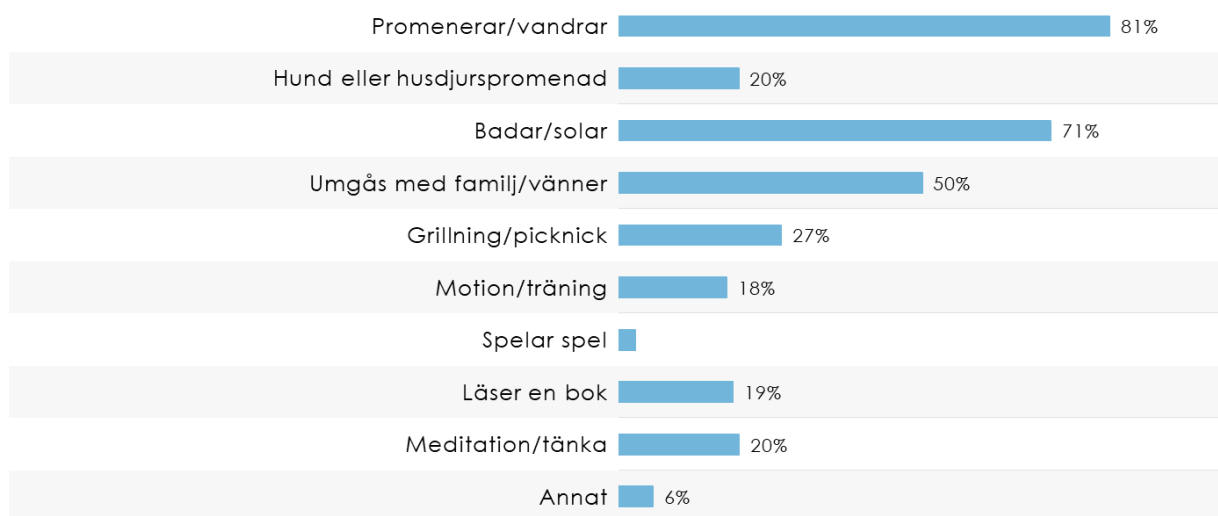

Vad gör skåningarna på stranden?

Undersökningen ställde även frågor relaterade till vad de brukar göra på havsstranden, när de väl är där. Den vanligaste aktiviteten på stranden de besöker är utan tvekan att de promenerar eller vandrar (81 procent) följt av badar/solar (71 procent). Det är också många som väljer stranden som en plats där de kan umgås med familj och vänner (50 procent) eller för grillning/picknick (27 procent). Det är också en relativt stor andel som använder stranden för att aktivera sig i form av motion/träning (18 procent) och hund eller husdjurspromenad (20 procent).

Figur 7: : Vad brukar du göra på havsstranden du besöker?

Undersökningen visar att vissa av aktiviteterna också har en tydlig relation till olika socioekonomiska mått. Hund eller husdjurspromenad är den mest jämlika formen av aktivitet på stranden och den gör olika samhällsgrupper i samma utsträckning oberoende av inkomst eller utbildning. Däremot kan vi se en tydlig relation till aktiviteter som vandring/promenad, umgås med familj/vänner, grillning samt motion/träning. Ju högre utbildning- och inkomstnivå respondenten har kombinerat med större inkomst, så ägnas strandpromenaden dessa aktiviteter när de besöker havsstranden.

Tabell 4: Vad brukar du göra på havsstranden du besöker? Nedbrutet på åldersgrupper

	Totalt	Antal	Grundskola	Gymnasium	Eftergymnasial utb.	Universitet/Högskola	Vill ej uppge
Promenerar/vandrar	81%	5083	72%	77%	79%	84%	73%
Hund eller husdjurspromenad	20%	1243	16%	21%	19%	19%	14%
Badar/solar	71%	4475	46%	66%	70%	76%	61%
Umgås med familj/vänner	50%	3143	27%	43%	46%	55%	49%
Grillning/picknick	27%	1684	13%	25%	24%	29%	16%
Motion/träning	18%	1119	11%	12%	18%	21%	12%
Spelar spel	3%	176	1%	2%	3%	3%	2%
Läser en bok	19%	1183	9%	13%	18%	23%	15%
Meditation/tänka	20%	1250	12%	16%	25%	21%	20%
Annat	6%	356	5%	6%	6%	6%	6%

Aktiviteterna har också, precis som besöksfrekvensen på stranden, en tydlig relation till ålder. Människor i olika åldrar gör olika saker i olika utsträckning på stranden. Exempelvis är bada/sola,

umgås med familj/vänner och grillning/picknick betydligt vanligare i de yngre åldersgrupperna. För att analysera och isolera effekterna av de olika bakgrundsvariablerna skulle mer avancerade statistiska metoder behöva användas.

Tabell 5: Vad brukar du göra på havsstranden du besöker? Nedbrutet på inkomst.

Vad brukar du göra på havsstranden du besöker?	Total	Antal	0 - 19 999 kronor	20 000 - 39 999 kronor	40 000 - 59 999 kronor	Mer än 60 000 kronor	Vill ej uppge
Promenerar/vandrar	81%	5083	78%	80%	82%	86%	80%
Hund eller husdjurspromenad	20%	1243	19%	20%	18%	24%	18%
Badar/solar	71%	4475	61%	72%	79%	74%	61%
Umgås med familj/vänner	50%	3143	50%	48%	54%	48%	42%
Grillning/picknick	27%	1684	25%	26%	30%	28%	18%
Motion/träning	18%	1119	11%	16%	24%	31%	14%
Spelar spel	3%	176	3%	2%	3%	3%	1%
Läser en bok	19%	1183	20%	19%	20%	17%	15%
Meditation/tänka	20%	1250	21%	20%	18%	19%	20%
Annat	6%	356	6%	5%	6%	5%	8%

Tabell 6: Vad brukar du göra på havsstranden du besöker? Nedbrutet på åldersgrupper.

Vad brukar du göra på havsstranden du besöker?	Total	Antal	29 år eller yngre	30-44 år	45-59 år	60-69 år	70 år eller äldre
Promenerar/vandrar	81%	5083	78%	79%	82%	83%	82%
Hund eller husdjurspromenad	20%	1243	21%	18%	23%	22%	14%
Badar/solar	71%	4475	80%	84%	73%	61%	46%
Umgås med familj/vänner	50%	3143	69%	62%	46%	32%	28%
Grillning/picknick	27%	1684	39%	34%	26%	14%	11%
Motion/träning	18%	1119	18%	21%	21%	14%	12%
Spelar spel	3%	176	4%	4%	3%	1%	1%
Läser en bok	19%	1183	23%	20%	19%	17%	13%
Meditation/tänka	20%	1250	17%	21%	21%	20%	19%
Annat	6%	356	4%	6%	6%	5%	6%

Sammanfattningsvis indikerar undersökningens resultat starka samband mellan strandbesök och socioekonomiska faktorer. Högutbildade och höginkomsttagare besöker stranden oftare, vilket tydligt framkommer både under sommar- och vinterhalvåret. Dessa resultat belyser hur socioekonomiska faktorer kan påverka individens relation till och användning av kustområden. En intressant observation är också att vissa aktiviteter på stranden, såsom vandring, umgänge med familj/vänner och motion, korrelerar positivt med högre utbildning och inkomst. Denna insikt kan vara viktig för att förstå och planera för olika samhällsgruppers användning av och tillgång till kustområden. För att

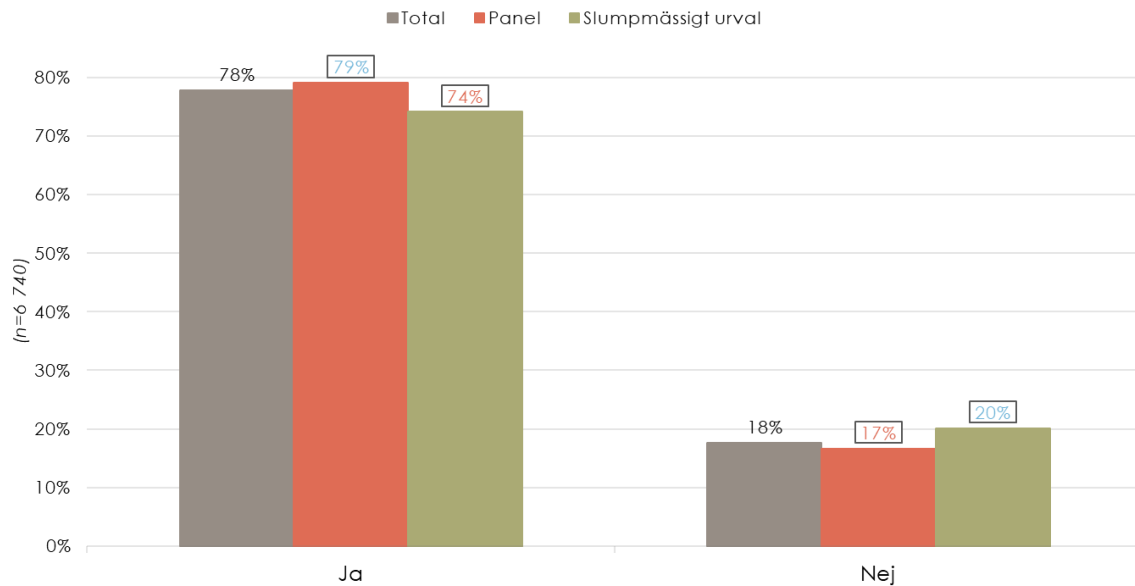
säkerställa att denna effekt kan isoleras och inte är ett skensamband bör däremot djupare statistiska analyser genomföras.

Kännedom om kusterosion

Undersökningen visar att det råder en hög kännedom om vad kusterosion innebär bland den skånska befolkningen. Nästan åtta av tio (78 procent) uppger att de känner till vad kusterosion innebär.

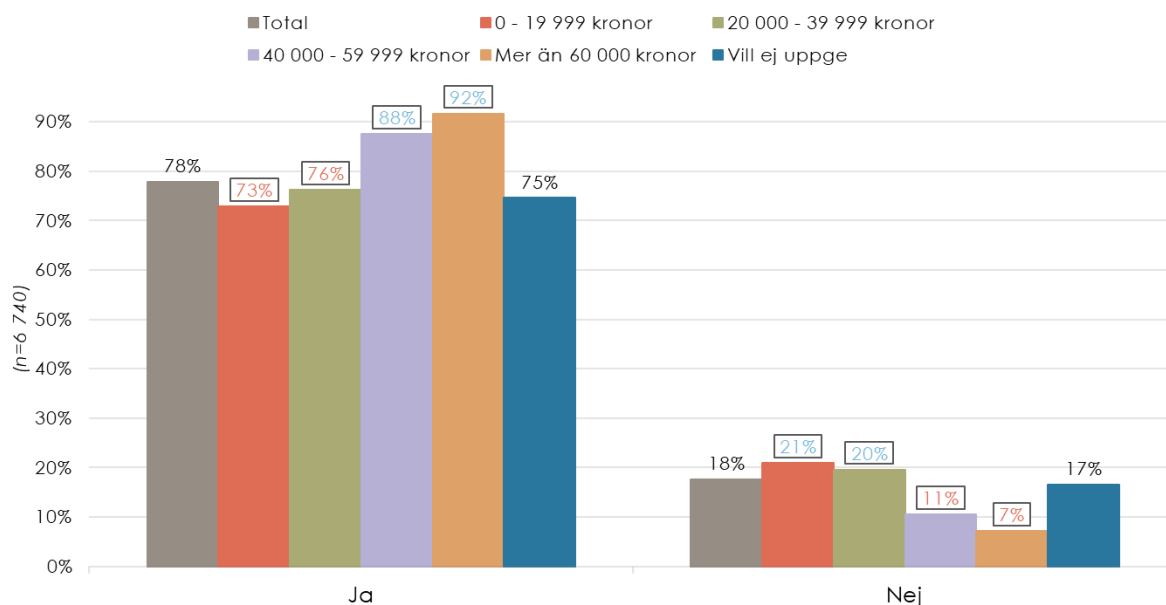
Noterbart kan vi se att kännedomen om kusterosion är större i panelundersökningen än befolkningsundersökningen med slumpmässigt urval. Detta kan vara en effekt av att paneldeltagarna tenderar att vara något högre utbildade än det slumpmässiga urvalet. Personer med universitets- och högskoleexamen tenderar att uppge att de känner till vad kusterosion innebär i högre grad än andra. Även personer med högre inkomster tenderar att uppge att de känner till vad kusterosion innebär i högre grad än personer med lägre inkomster.

Figur 8: Vet du vad kusterosion innebär? Nedbrutet på urval.

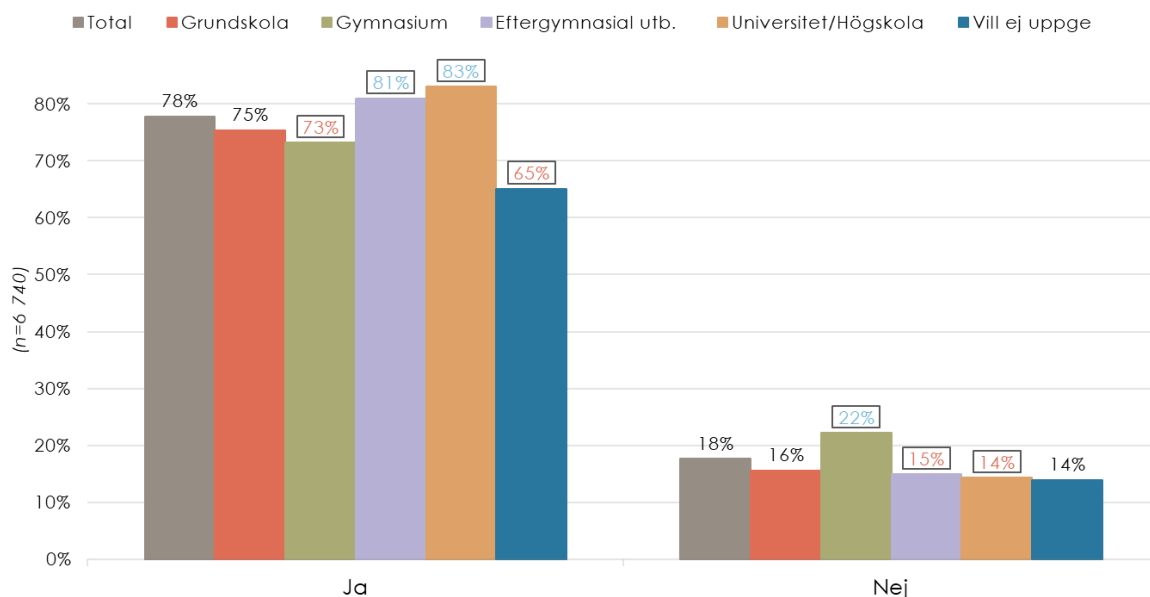

Figur 9: Vet du vad kusterosion innebär? Nedbrutet på inkomst.

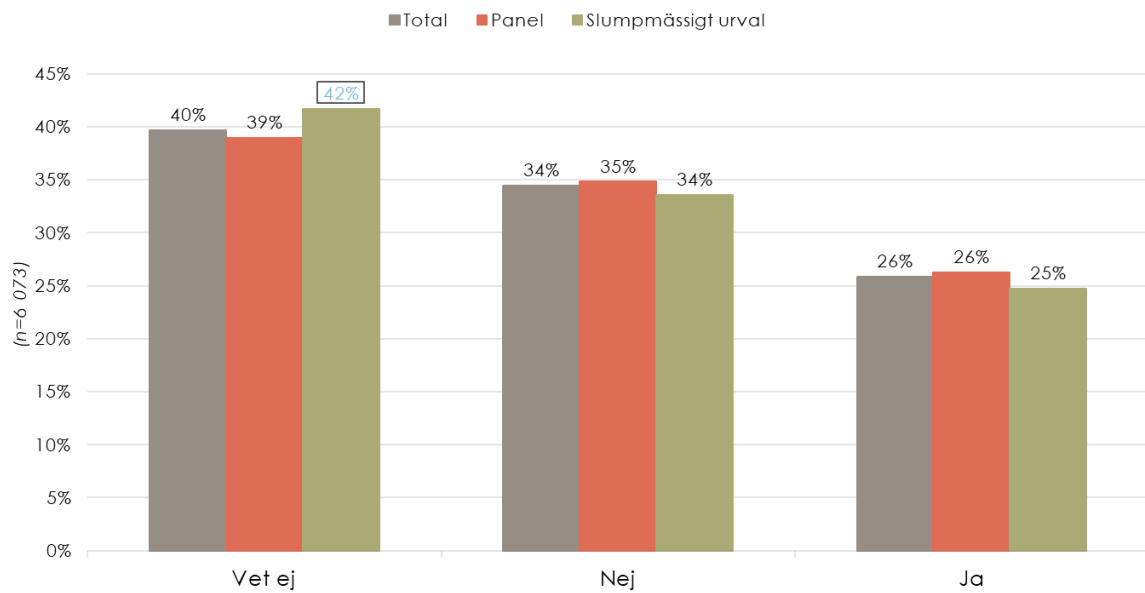
Figur 10: Vet du vad kusterosion innebär? Nedbrutet på utbildning.

Det undersöktes också om allmänheten känner till om det genomförts några åtgärder mot kusterosion på den havsstranden de besökt. Det är endast en av fyra (26 procent) av skåningarna som känner till att det genomförs några åtgärder mot kusterosion på en strand de besöker. I de fallen de uppgett att de känner till att det genomförts åtgärder så är det framför allt strandfodring (63 procent) och plantering av ålgräs (31 procent) som allmänheten har kännedom om. Att strandfodring har större kännedom kan bero på att det är en åtgärd som är mer synlig för allmänheten än exempelvis plantering av ålgräs som är en åtgärd som sker under vattenytan.

Figur 11: Känner du till om det genomförts några åtgärder mot kusterosionens negativa effekter vid stranden/stränderna du besöker? Nedbrutet på urval.

Tabell 7: Känner du till vilken åtgärd mot kusterosionens negativa effekter som genomfördes vid den aktuella stranden/stränderna?

	Andel/Antal	
Plantering av ålgräs	31%	479
Ta bort hårda strukturer	4%	61
Nya våtmarker	5%	83
Strandfodring	63%	982
Annat	23%	360
Känner inte till åtgärd	14%	216
Bas		1567

Åsikter om olika åtgärder

Personer som ingick i det slumpmässiga urvalet tillfrågades om vad de tyckte om den åtgärden som genomfördes på havsstranden de besökt. Överlag var allmänheten väldigt nöjda med åtgärden oavsett vilken åtgärd det var. Det var fyra av tio (39 procent) av skåningarna som uppgav att åtgärden var ganska eller mycket bra och endast 5 procent uppgav att den var ganska eller mycket dålig. Nästan fyra av tio (37 procent) uppgav däremot att de inte hade en åsikt om åtgärden.

Tabell 8: Korstabulering. Kännedom om åtgärd vid aktuell strand och vad de tycker om den aktuella åtgärden

	Känner du till vilken åtgärd mot kusterosionens negativa effekter som genomfördes vid den aktuella stranden/stränderna?					
	Plantering av ålgräs	Ta bort hårda strukturer	Nya våtmarker	Strandfodring	Annat	Känner inte till åtgärd
Vad tycker du om åtgärden som genomförts?						
1. Mycket dåligt	2%			1%	1%	
2	2%		3%	2%	3%	2%
3	16%	22%	23%	20%	14%	13%
4	36%	60%	37%	31%	42%	14%
5. Mycket bra	26%	18%	26%	29%	32%	13%
Vet ej.	17%		11%	16%	8%	59%
Bas	102	11	18	230	107	39
Andel positiva	62%	78%	63%	60%	74%	26%

Den åtgärden som upplevdes som mest positiv var borttagandet av hårda strukturer (78 procent) följt av nya våtmarker (63 procent). Den minst populära åtgärden var strandfodring som 60 procent uppgav var ganska eller mycket bra. Noterbart är däremot antal svar för några av åtgärderna relativt sett få, varför tolkningarna om åtgärdernas popularitet ska göras med försiktighet.

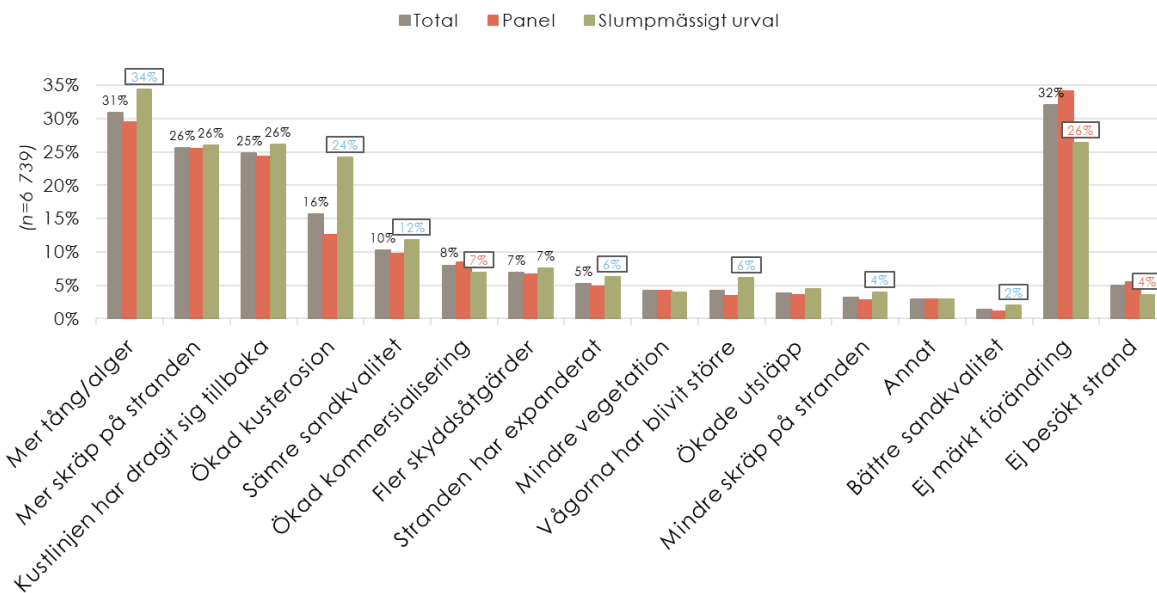
Vissa åtgärder mot kusterosion kan anses vara mer invasiva och påverka bilden av stranden i olika utsträckning. Av denna anledning inkluderades även en frågeställning om respondenterna kommer att besöka stranden mer eller mindre efter att åtgärden genomförts. Denna fråga ställdes enbart till de som känner till att en åtgärd genomförts. Resultatet visar tydligt att nio av tio (89 procent) uppgav att deras besöksfrekvens på stränderna inte kommer påverkas av de genomförda åtgärderna.

Har allmänheten märkt av kusterosionen?

Allmänheten tillfrågades också om de har märkt av någon skillnad på hur havsstranden de besöker förändrats de senaste åren. Nästan en tredjedel (32 procent) av skåningarna uppgav att de inte har märkt av någon förändring alls. Det är fler i panelurvalet jämfört med befolkningsurvalet som uppgav att de inte märkt av någon skillnad (34 procent jämfört med 26 procent).

Figur 12: Har du märkt någon skillnad på hur havsstranden/stränderna du besökt har förändrats de senaste åren? Nedbrutet på urval.

Av de som däremot uppgett att de märkt av en skillnad så uppper en tredjedel (31 procent) att det numera är mer alger/tång på stränderna. Drygt 1 av 4 (26 procent) uppper att det numera är mer skräp på stränderna än tidigare. Det är också 1 av 4 (25 procent) som uppper att de märkt av att kustlinjen dragit sig tillbaka.

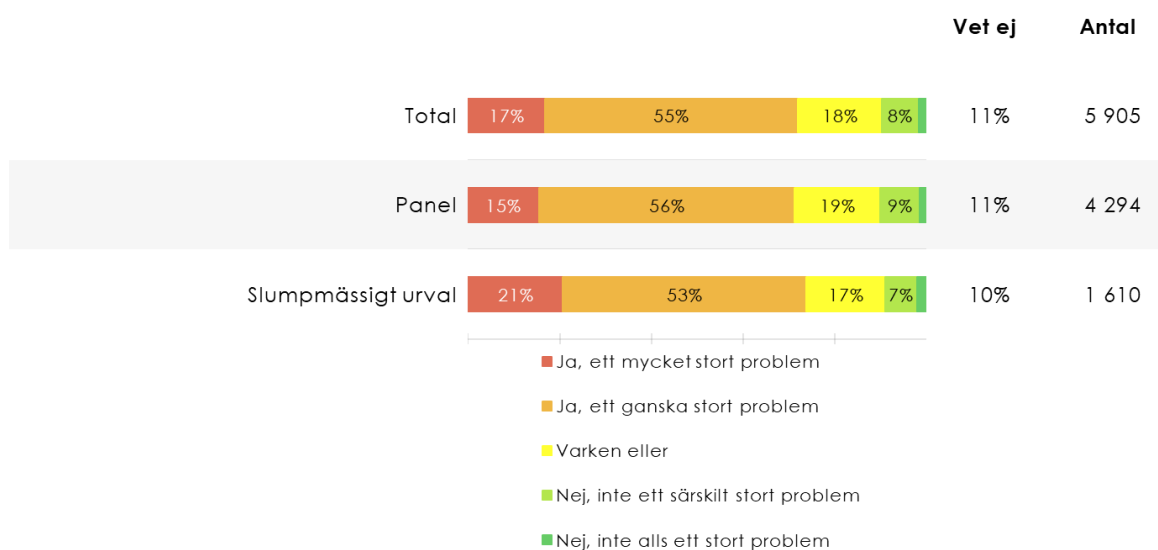
Slutsatsen vi kan dra är att allmänheten i relativt hög utsträckning märkt av en tydlig skillnad i relation till de stränder de besöker. Vissa förändringar som ökad mängd alger/tång kan relateras till den övergödningsproblematik som finns i Östersjön. Ökad nedskräpning på stränderna skulle kunna relateras till en ökad kommersialisering av kustnära områden. Att allmänheten uppper att kustlinjen dragit sig tillbaka visar däremot på att allmänheten i relativt stor utsträckning märkt av en tydlig effekt av den erosionsproblematik som finns vid Skånes kust idag.

Hur bedömer allmänheten hotet från kusterosionen?

Vad som framgår tydligt från undersökningen är att en tydlig majoritet av befolkningen i Skåne (64 procent) anser att kusterosion är ett stort problem vid den skånska kusten idag. Det är endast något färre än en av tio som uppper att det inte är ett problem. Detta tyder på en stor medvetenhet om kusterosionsproblematiken. Intressant nog kan vi inte se att utbildningsnivå har en inverkan på hur allmänheten bedömer hotet från kusterosionen idag. Inkomst tenderar att ha en viss inverkan, på så vis att desto högre inkomst du har, i högre utsträckning tenderar du uppleva kusterosion som ett stort problem vid den skånska kusten idag.

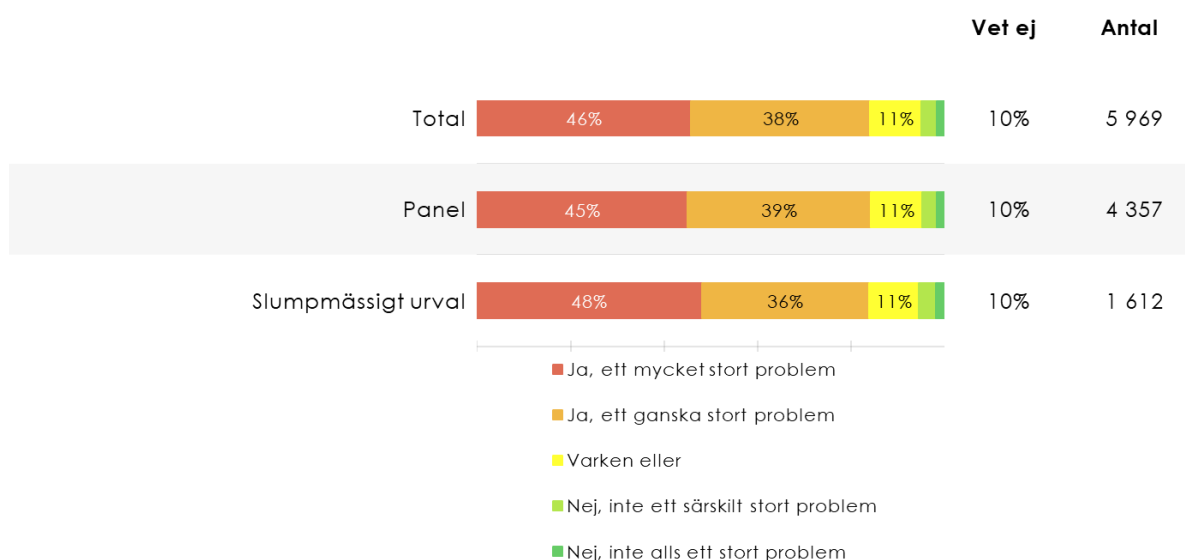

Figur 13: Tror du att kusterosion är ett stort problem vid den skånska kusten idag?

När skåningarna tillfrågas om hur de bedömer den framtida utvecklingen i stället så är det ännu fler som bedömer att problemet kommer bli större. Det är nästan åtta av tio (75 procent) som uppger att de tror att kusterosionen kommer bli ett stort problem vid den skånska kusten i framtiden. Dessa resultat tyder på en tydlig krismedvetenhet hos den skånska befolkningen. Krismedvetenheten skiljer sig däremot något i relation till socioekonomiska faktorer. Personer med högre utbildningsgrad uppger i högre grad att kusterosion kommer att bli ett större problem i framtiden och ett liknande resultat kan vi se i relation till inkomstnivå.

Figur 14: Tror du att kusterosion kommer bli ett stort problem vid den skånska kusten i framtiden?

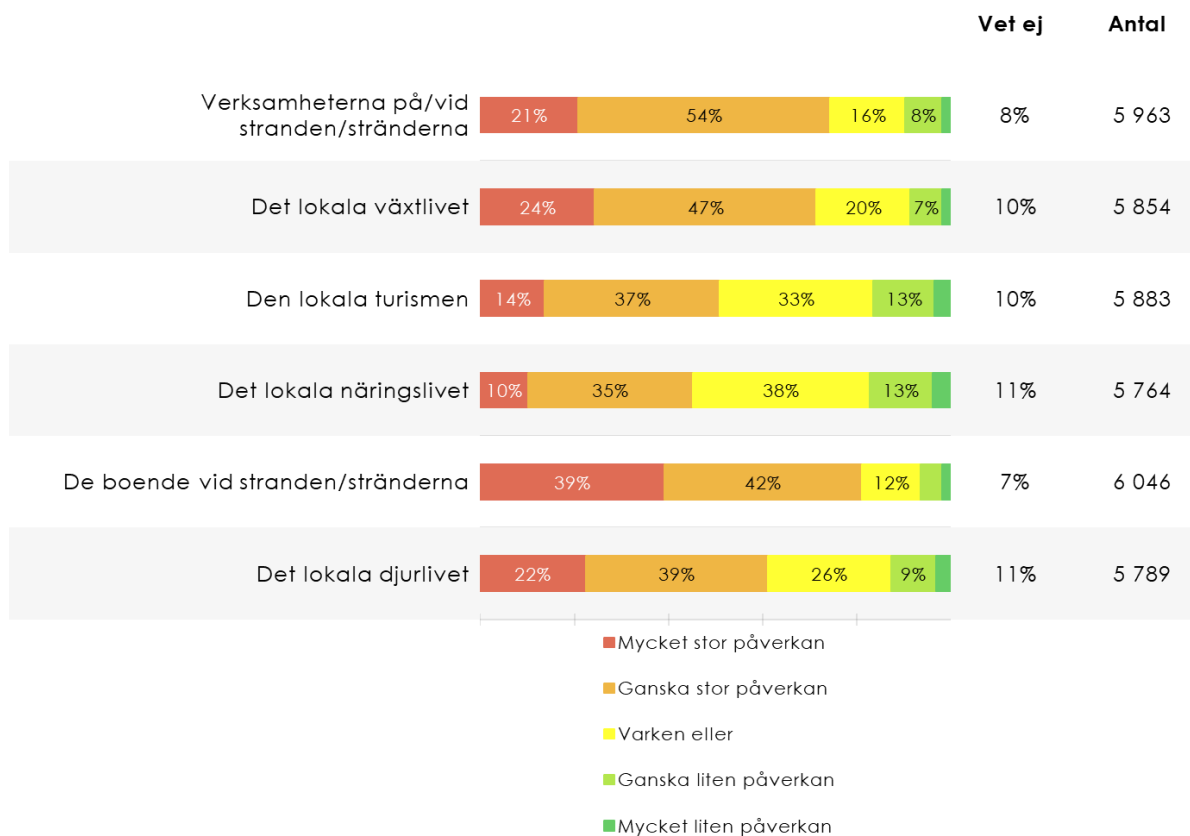

Allmänheten tillfrågades också om vilka effekter de tror kusterosionen kommer ha på olika områden. Störst inverkan tror den skånska allmänheten att kusterosionen kommer att ha på de boende vid

stranden/stränderna. Närmare åtta av tio (75 procent) tror att kusterosionen kommer att ha en ganska eller mycket stor påverkan på de boende vid stränderna.

Figur 15: Tror du att kusterosion i Skåne kan ha en stor eller liten negativ påverkan på...

Minst inverkan tror den skånska allmänheten kommer kusterosionen ha på det lokala näringslivet och den lokala turismen mer specifikt. Fyra av tio (40 procent) skåningar som tror att kusterosionen kommer att ha en ganska eller mycket stor påverkan på det lokala näringslivet. Något fler (46 procent) tror att kusterosionen kommer att ha en ganska eller mycket stor påverkan på den lokala turismen. Bedömningen av effekterna av kusterosionen är likartad och det finns få tydliga signifikanta skillnader beroende på om respondenten bor i en inlands- eller kustkommun.

Den övergripande bedömningen från allmänheten är emellertid att kusterosionen har eller kommer få stor påverkan på en rad olika områden. Ytterst få av respondenterna uppger att kusterosionen kommer få ganska eller mycket liten påverkan oavsett om det gäller det lokala växtlivet, djurlivet, näringslivet eller de boende. Med andra ord visar även detta på en stor medvetenhet hos allmänheten om vilka effekter som kusterosionen kan få på deras lokalsamhälle.

Slutsatsen av undersökningen är tydlig – skåningarna har inte bara märkt av förändringar på sina stränder, utan visar också en stark medvetenhet om hotet från kusterosionen. Med nästan en fjärdedel som identifierar att kustlinjen dragit sig tillbaka som tydliga förändring, blir konsekvenserna av erosionen påtagliga för allmänheten. Den breda majoriteten anser att kusterosion är ett betydande problem idag, och framtidsprognoserna förstärker krismedvetenheten. Effekterna förväntas särskilt

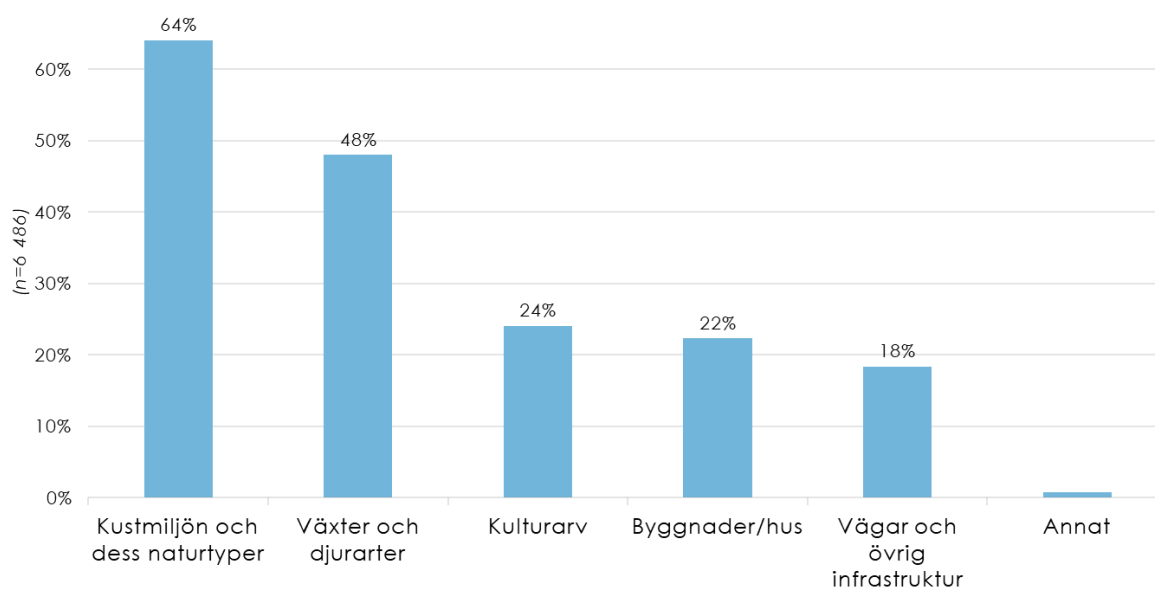

påverka de boende vid stränderna, medan näringslivet och turismen bedöms ha mindre påverkan. Allmänhetens samlade bedömning pekar på en djup medvetenhet om de potentiella konsekvenserna av kusterosion på deras lokalsamhälle.

Vad är viktigast att skydda?

Vi har kunnat konstatera att det finns en stor medvetenhet om kusterosionens effekter på lokalsamhällen bland den skånska allmänheten. Av denna anledning blir det relevant att undersöka vad de tycker är särskilt skyddsvärt i relation till kusterosionen. Det ställdes därför en fråga om vad de tycker är särskilt viktigt att skydda från kusterosion med möjligheten att välja max två alternativ. Syftet med frågeställningen är att få en viss inblick i hur allmänheten resonerar kring hur resurser tilldelade för att hantera kusterosionen ska prioriteras.

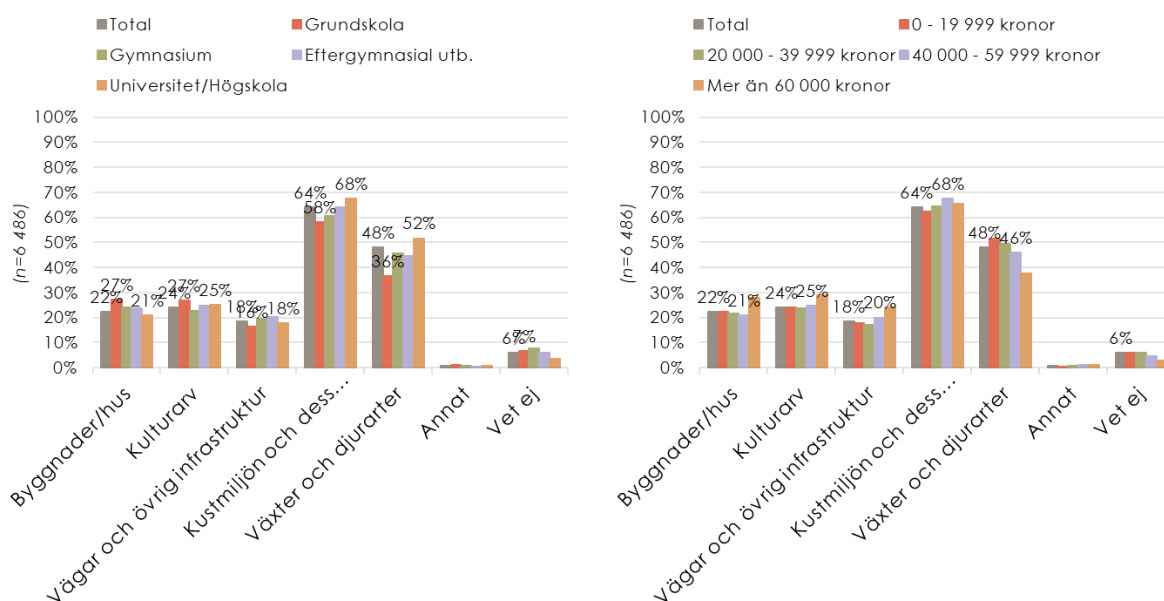
Figur 16: Vad tycker du är viktigast att skydda från kusterosion?

En stor majoritet av allmänheten, drygt sex av tio (64 procent), uppger att det är viktigast att skydda kustmiljön och dess olika naturtyper. Därefter anses växter och djurarter som särskilt skyddsvärda. Nästan hälften (48 procent) uppger att växter och djurarter måste skyddas från kusterosionens inverkan. Detta tyder på att den skånska allmänheten ser ett särskilt stort värde i att bevara den existerande kustmiljön i så stor utsträckning som möjligt. På plats nummer tre i denna rangordning kommer bevarandet av kulturarv (24 procent). Endast 22 procent och 18 procent uppger att byggnader/hus respektive vägar och övrig infrastruktur är viktigast att skydda från kusterosionens effekter.

Figur 17: Vad tycker du är viktigast att skydda från kusterosion? Nedbrutet på utbildning och inkomst.

Noterbart är att vilka alternativ som allmänheten uppger är viktigast att skydda tenderar att vara likartat oberoende av utbildning och inkomst. Undantaget till detta är att personer med de högsta inkomsterna tenderar att i högre grad än övriga uppge att byggnader/hus, kulturarv och vägar samt övrig infrastruktur är viktigast att skydda från kusterosion. Det är också personer med lägre utbildningsgrad som uppger att byggnader/hus är viktigast att skydda.

Slutsatser från den kvantitativa undersökningen

Undersökningen om kusterosionsproblematiken i Skåne ger en tydlig bild av hur allmänheten upplever och agerar i relation till kustområdena. Resultaten visar starka samband mellan besöksfrekvens på stranden och socioekonomiska faktorer som utbildning och inkomst. Högutbildade och höginkomsttagare tenderar att besöka stranden oftare både sommar- och vintertid. Vissa strandaktiviteter, som vandring och umgänge med familj/vänner, korrelerar positivt med högre utbildning och inkomst.

En central slutsats är att den skånska befolkningen har en hög medvetenhet om kusterosionens påverkan på deras lokalsamhälle. Förändringar på stränderna, särskilt återkopplingar som ökad mängd alger/tång och nedskräpning, har tydligt märkts av allmänheten. Denna medvetenhet stärks av en överväldigande majoritet (64 procent) som anser att kusterosion utgör ett stort problem vid den skånska kusten idag. Dessutom tror nästan åtta av tio att problemet kommer öka i framtiden, vilket indikerar en utbredd krismedvetenhet bland skåningarna.

Befolkningen identifierar särskilt de boende vid stränderna som mest utsatta för kusterosionens effekter. Denna oro för de boende överstiger betydligt oron för det lokala näringslivet och turismen. Resultaten antyder därmed att befolkningen är medveten om de sociala och ekonomiska konsekvenserna av kusterosion.

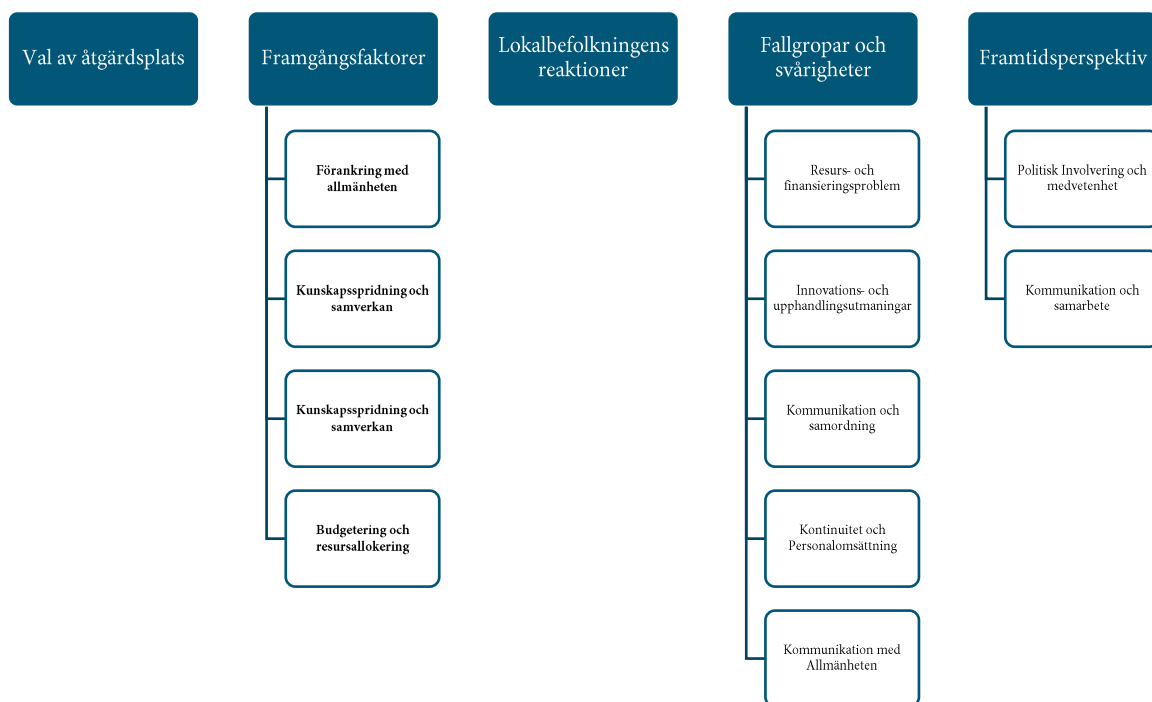
När det kommer till att skydda mot kusterosion anser majoriteten att det är viktigast att bevara kustmiljön och dess olika naturtyper. Växter och djurarter anses också vara högt prioriterade att skydda. Denna inställning tyder på att skåningarna värdesätter och prioriterar bevarandet av den naturliga kustmiljön över andra åtgärder.

Rekommendationer för framtida åtgärder bör ta hänsyn till den socioekonomiska differentieringen i besöksmönster samt den tydliga medvetenheten om och oron för kusterosionens påverkan. En tvärvetenskaplig strategi som integrerar ekologiska, sociala och ekonomiska aspekter kan vara nödvändig för att utveckla hållbara och effektiva åtgärder. Att fortsätta undersöka och inkludera allmänhetens synpunkter och bekymmer i beslutsprocesser kommer vara avgörande för att utforma lösningar som speglar samhällets behov och värderingar.

RESULTAT FRÅN DJUPINTERVJUVERNA

Djupintervjuerna följde ett på förhand utformade teman: Val av åtgärdsplats, Framgångsfaktorer, Fallgorpar & svårigheter samt Framtidsperspektiv. Dessa teman har i stora drag också strukturerats resultatsammanställningen. Analysen och sammanställningen av intervjuerna har nedan syntetiserats i några övergripande teman.

Figur 18: Översikt av teman som förekom i djupintervjuerna

Val av åtgärdsplats

Val av platsen där åtgärderna mot kusterosion skulle genomföras var inte en självklarhet. Av den här anledningen tillfrågades intervjupersonerna om urvalsprocessen och hur valet av åtgärdsplatser gick till. Det visar sig att beslutsprocessen för urval av områden är en kombination av tekniska analyser (såsom ålgrästäthet och erosionsrisk), ekonomiska och resursmässiga överväganden, bebyggelsens närhet till kusten, samråd med relevanta myndigheter, och regelverk och krav från större organisationer som EU.

IP1 deltog inte från start, men framhåller att hela den skånska kusten är svårt drabbad av erosionsproblematiken. Långa kustområden har därför valts bort på grund av de begränsningar av

resurser som finns dedikerade till att motverka erosionen. IP9 framhåller också att alla kustkommuner i Skåne är drabbade av svår erosion men att kommunerna har olika förutsättningar att hantera dem.

IP10 framhåller att åtgärdsområdena framför allt byggts på analyser från Sveriges geologiska undersökning (SGU). De har tagit fram kartbilder över Skåne där de värderat erosionsrisken. Därtill framhåller IP10 att rådigheten över marken också är en central komponent. Exempelvis har kommuner inte rådighet över enskilda markägares fastigheter. Samtidigt kan inte heller enskilda markägare göra vad de vill med marken. Rådigheten över marken är en av anledningarna till att IP2 anser att kommunerna spelar en central roll i prioriteringen av åtgärdsplatser. Det är kommunerna som har lokalkännedom och det är också de som har rådighet över marken och med nuvarande regelverk är det svårt att genomföra åtgärder på privat mark.

I IP4:as kommun genomfördes flera åtgärder. Stranden som valdes ut för strandfodringen var ett ganska uppenbart val på grund av att de såg, tillsammans med Länsstyrelsen Skåne, att den stranden behövde återställas. Åtgärden att anlägga våtmarker var inte lika enkel. För att anlägga en våtmark krävdes en djupare analys eftersom det fanns bebyggelse i närheten och kablar i marken att ta hänsyn till. IP4 nämner också att förslaget att inkludera en våtmark till en början var något tillgjord. Anledningen till att förslaget inkluderades var att EU ställde sådana krav. IP4 spekulerar att kravet från början är utformat för att andra länder i EU ska jobba mer med våtmarker. Samtidigt betonas det att det inte är något fel med att anlägga en våtmark och att arbetet fungerat bra och att våtmarken har blivit ett intressant inslag i stadsrummet.

För IP5 avgjordes platsen för ålgräsplantering efter en teknisk analys. Den utvärdering som gjordes var att inventera ålgrästätheten längs kusten, detta korsjämfördes därefter med var erosionsproblematiken var störst. Utifrån detta underlag valdes en plats som idag saknade ålgräs men som samtidigt hade en stor erosionsproblematik.

I vissa fall har också närheten till bebyggelse varit en avgörande faktor. IP8 framhäver exempelvis att de kustremsor som valdes ut i deras kommun inte var mer erosionsdrabbade än andra men att bebyggelsen låg väldigt nära kusten. Medborgares trädgårdar höll med andra ord på att försvinna ut i havet och även viss infrastruktur vilket gjorde det extra angeläget att genomföra åtgärder på just den platsen.

Sammanfattningsvis framträder flera kritiska faktorer vid valet av åtgärdsplatser. Dessa beslut präglas av en kombination av tekniska analyser, ekonomiska överväganden, bebyggelsens närhet till kusten, samråd med nyckelmyndigheter och externa krav, exempelvis från EU. Även om varje intervjuad person ger en unik insikt, framhålls rådigheten över marken och kommunernas roll ofta som centrala tillsammans med var erosionsproblematiken bedöms vara som störst.

Framgångsfaktorer

Förankring med allmänheten

Hälften av intervjupersonerna betonar att inkludering av lokalbefolkningen genom öppen dialog är avgörande. Inte bara för att samla in data eller få återkoppling utan för att skapa ett ägarskap av projektet hos allmänheten och för att förankra projektets beslut.

IP4 beskriver att de lagt ned mycket tid på att ta fram informationsmaterial och genomföra dialoger med allmänheten. För att verkligen visualisera för allmänheten vad projektet innebar i praktiken valde de också att ta fram en fysisk visningsplats. Detta gav ett positivt gensvar från allmänheten. IP4 framhäver också vikten av aktiva kommunikationsinsatser i syfte att justera misskommunikation eller feluppfattningar hos allmänheten som skulle kunna medföra ett lägre stöd för åtgärderna. I det här sammanhanget nämns effekterna av stormen Malik. Stormen Malik passerade södra Sverige under helgen den 29-30 januari 2022. Stormen medförde att stranden förflyttades och att en marina hade förstörts. Det förekom då röster från allmänheten som menade på att åtgärderna mot kusterosionen hade misslyckats i och med att stranden hade ändrat karaktär efter stormen. IP4 förklarar däremot att syftet med naturbaserade kusterosionsåtgärder är att de ska vara dynamiska och stranden där man genomfört åtgärderna kommer att förändras. Så det är viktigt att tydligt kommunicera vad naturbaserade kusterosionsåtgärder innebär.

Värdet av tydlig kommunikation kring syftet med projektet för att motverka feluppfattningar framhålls också av IP7. I likhet med IP4 beskriver IP7 efterdyningarna av stormen Malik och den kritik som riktades mot en av kommunernas strandfodringsprojekt. Kritiken var att åtgärden ”misslyckats” eller utgjort ”bortkastade pengar” eftersom stormen medförde att stora mängder sand forslats bort från stranden och att den ändrat utseende. IP7 menar i likhet med IP4 att allmänhetens reaktioner egentligen bygger på ett missförstånd i och med att ”projektet utgår från naturbaserade lösningar och att det ska få vara dynamiskt” och att naturen ska kunna ”lägga saker och ting till rätta”. I och med att åtgärden är naturbaserad så måste åtgärden ”hela tiden underhållas”. Har det inträffat en storm måste alltså ny sand tillföras och information gå ut till de boende att detta är fullt normalt och att åtgärden fungerar som den har tänkt och att stormen annars hade tagit ”sand längre in” på stranden.

Även IP8 tar upp missförstånden kopplade till stormen som enligt IP8 var en ”sjuårshändelse” utifrån hur högt vattnet stod och hur hög vindhastigheten var. Det resulterade i att vattnet sköljdes väldigt högt över den strand där strandfodring genomförts. Den fungerade exakt som den vart tänkt genom att strandfodringen fungerade som en buffert och förhindrade att mer av stranden drogs med ut till havet – hela åtgärden försvann. I likhet med IP4 och IP7 beskriver IP8 svårigheten att beskriva och förklara effekterna av vädret för allmänheten och att strandfodringen är något som behöver underhållas över tid.

Även IP10 framhäver vikten av den här öppna dialogen med lokalbefolkningen. Naturbaserade åtgärder kommer inte se likadana ut för evigt. Efter stormar kommer stranden se annorlunda ut. I likhet med övriga intervjupersoner, menar IP10 att det kan lätt bli att allmänheten då tror att åtgärderna varit ”pengar kastade i sjön”. Här gäller det därför att tydligt kommunicera att kommunerna återkommande behöver reparera och underhålla åtgärderna.

IP10 framhäver däremot att intern kommunikation är minst lika viktig som extern kommunikation. Längs med kusten genomförs nämligen också andra projekt relaterade till den kommunala

verksamheten. Av den anledningen är det därför viktigt att stämma av sina projekt med andra förvaltningar. Det sker exempelvis regelbundet strandstädning. Risken som IP10 framhäver är att utan tillräcklig intern kommunikation riskeras de egna kusterosionsåtgärderna att ”städas bort”.

Effektiv kommunikation med allmänheten är inte bara en process för att överföra information utan snarare en dynamisk interaktion. Intervjupersonernas reflektioner belyser vikten av att engagera, informera, lyssna och svara på invånarnas feedback. För att kusterosionsprojektet i Skåne skulle betecknas som framgångsrikt var det avgörande att bygga en bro av förståelse mellan projektets tekniska och ekologiska aspekter och invånarnas vardagliga upplevelser och bekymmer. Framgången för framtida projekt inom liknande områden kommer att bero på hur väl de kan implementera, förbättra och anpassa denna kommunikationsmodell.

Kunskapsspridning och samverkan

Kunskapsspridningen har varit en central framgångsfaktor i projektet, framdriven av tät samverkan mellan deltagande organisationer. Denna sammanslagning av olika experter, som påpekats av IP5, inkluderade en mångsidig representation från universitetsvärlden, regioner och länsstyrelser till kommuner. Ett brett deltagande har främjat en rik kunskapsspridning, där IP3 noterade särskilda insikter kring vilka åtgärder mot erosion som varit effektiva och vilka som stött på utmaningar.

IP9 och 10 dyker djupare på denna punkt som IP3 tog upp. Istället för en monoton tillämpning av åtgärder, möjliggjorde projektets design diversifierade insatser, vilket skapade en testbädd för innovation och jämförelser. Detta interaktiva format har resulterat i att värdefull erfarenhet, om vad som fungerar och inte i relation till kusterosionsproblematiken och naturbaserade lösningar, har delats över de organisatoriska gränserna.

IP8 lyfter liknande tankar och betonade vikten av den kunskapsbas som byggts upp inom organisationen med hjälp av LCA. Mer än bara en intern kunskapskälla, LCA blev också en nyckelkälla för externt nätverkande, där svåra frågor kunde vägledas av kollegor inom nätverket. Faktumet att flera statliga myndigheter deltog underlättade även byråkratiska processer för kommuner. I synnerhet vad gäller exempelvis olika ansökningar till Länsstyrelsen.

Som en avrundning kan man säga att detta projekt framstår som ett föredöme för hur bred samverkan kan främja kunskapsspridning, innovation och effektiv problemlösning. Genom att kombinera olika expertisområden och strategier har deltagarna kunnat dra nytta av varandras erfarenheter, vilket bidrar till att skapa en sammansatt och dynamisk lösning på kusterosionsproblemet.

Budgetering och resursallokering

En annan framgångsfaktor som många av intervjupersonerna framhäver är relaterade till budgetering och resursallokering. Detta framhövdes också av många av intervjupersoner som potentiella svårigheter.

IP1 och 2 betonade vikten av långsiktig planering. Förutom en initial budget, påpekade IP2 att underhållskostnader och andra framtida utgifter borde beaktas, särskilt över en 5-årsperiod. Hen menar att ofta planeras utifrån investeringar som en engångskostnad, men det är viktigt att ha en

längre sikt på budgetering, inklusive underhållskostnader. Inte minst med tanke på att naturbaserade lösningar förändras dynamiskt över tid. Därför är det svårt att veta hur de utvecklas över tid.

Att säkerställa att det finns en driftbudget för framtida underhåll framhävs också av IP7 som en viktig faktor för att projektet ska kunna nå framgång. Därtill underströk IP7, i likhet med IP1 och 2, att långsiktigt och regelbundet underhåll är viktigt, särskilt efter större naturhändelser som exempelvis stormar.

IP5 närmade sig resursfrågan genom att poängtera vikten av tillräckliga resurser. Hem framhåller att den som deltar i ett projekt bör ha de nödvändiga resurserna för att kunna bidra effektivt. Hen menar att vissa organisationer inte har kunnat delta på samma villkor som andra till följd av att dessa inte allokerat tillräckliga resurser.

IP8 är inne på samma spår som IP5 och belyser vikten av att väga in flera olika aspekter i budgeten. Förändrade förutsättningar över tid kan påverka budgetbehoven, och detta bör övervägas och tas med i beräkningen i projektets initiala faser. IP8 närmade sig också resursfrågan från ett tidsperspektiv, och betonade vikten av att säkerställa att det finns tillräckligt med tid allokerad för projektets genomförande.

Även om framgången i ett projekt kan mätas på många sätt, betonar intervjupersonerna vikten av noggrann och framåtblickande budgetering samt adekvat resursallokering. Såväl kortsiktiga som långsiktiga överväganden är avgörande för att tillgodose projektets behov och hantera dess inneboende dynamik. En genomgående insikt är att framgång i sådana projekt inte bara handlar om initial finansiering, utan om att ha en realistisk syn på framtida krav, både i form av underhåll och i att hantera oväntade förändringar. Det klargör att en noggrant genomtänkt och flexibel budget är hjärtat i varje framgångsrikt projekt.

Lokalbefolkningens reaktioner

Intervjupersonerna gav värdefulla insikter om lokalbefolkningens respons på de genomförda åtgärderna för att motverka kusterosion i Skåne. Några av dem har redan redovisats i förbifart i det tidigare kapitlet. För att nå en större förståelse för lokalbefolkningens reaktioner lägger det här kapitlet ett särskilt fokus på frågan. Generellt framstår reaktionerna som huvudsakligen positiva, även om vissa områden visar på en otålighet och ettönskemål om mer omfattande insatser.

IP1 uppskattar att nästan hela lokalbefolkningen i närheten av den strand de arbetat har ställt sig positiva till åtgärderna. Däremot fanns det en viss skepticism till en början, men också i samband med att stranden från strandfodringen försvunnit i samband med stormar som bidrog till att ifrågasätta miljöeffekten och nyttan med åtgärderna. Detta har de däremot arbetat aktivt med i form av dialoger och möjligheten för lokalbefolkningen att lämna feedback. När allmänheten upptäckt att strandfodringen haft avsedd effekt har reaktionerna blivit mer positiva.

Även IP2 menar att befolkningen har en förståelse för åtgärdernas nödvändighet. De förstår också att stränderna ibland kan behöva offras för att istället kunna rädda vägar och annan infrastruktur. IP3

bedömer att de enbart bemöts positivt. Lokalbefolkningen förstår att åtgärderna behövs och att de faktiskt ser att åtgärderna fungerat som de ska efter att en storm inträffat.

IP5 framhäver också att reaktionerna från allmänheten har varit positiv. I likhet med IP1 har de arbetat med dialogmöten med allmänheten för att kunna ta del av eventuell feedback. Engagemang från lokalbefolkningen har framför allt uppstått i samband med stormar då har de fått mycket reaktioner. Sedan påpekar IP5 att deras åtgärder i detta fall inte syns lika tydligt eftersom det främst rör sig om ålgräsplanteringar. Om staket sätts upp eller sand läggs ut blir åtgärden mer påtaglig för befolkningen.

För IP7 och 8 framgick att även om majoriteten är positiv, finns det alltid kritiker, vare sig det gäller sandens kvalitet eller tempot i kusterosionsarbetet. IP7 har exempelvis bilden av att lokalbefolkningen tycker att kommunen gör för lite och att det går för långsamt för att åtgärda erosionsproblematiken. Vissa grupper är mer högljudda om problematiken än andra. IP7 menar att det framför allt är invånare som påverkats negativt av erosionen som hör av sig. Exempelvis att de får erosionsskador eller översvämningar på sin fastighet eller personer som är engagerade i någon hamnförening.

IP8 framhäver på samma tema att även om dialogmöten genomförs är det ofta omöjligt att få med sig alla. I deras fall rörde det sig om ett fåtal personer som väldigt tidigt bestämde att de tyckte att sandfodringen inte var en bra idé. I det här fallet handlade kritiken framförallt om att sandkvaliteten inte skulle vara likvärdig med den befintliga sanden eller skulle ha en färg som skiljde sig märkbart. I dessa fall betonar IP8, var det viktigt att tidigt svara på den oro som fanns, exempelvis att sandarna skulle blandas och att det inte skulle finnas en märkbar skillnad i kvaliteten. Att hålla den dialogen vid liv var viktigt för att undvika negativiteten kring åtgärden från lokalbefolkningen.

I likhet med IP7 vittnar IP9 om att lokalbefolkningen varit otåliga och att de gärna hade sett fler åtgärder för att motarbeta kusterosionen. För befolkningen är kusterosionens effekter väldigt påtagliga, de syns väldigt tydligt på vissa kuststräckor, i synnerhet efter stormar. Kontrasterna blir tydliga för befolkningen i samband med strandfodringen och att stränderna fylls på med sand, vilket befolkningen ställer sig väldigt positiva till. I samband med att strandstaket upprättats har de också varit noggranna med att sätta upp skyltar för att informera allmänheten om åtgärden. IP9 har däremot till skillnad från många andra projektdeltagare inte jobbat så mycket med medborgardialoger. Ett undantag till detta var på en badort där många ägare av fritidshus fanns. Där fanns det en viss dialog för att förklara att kommunen inte hade möjlighet att ordna skydd för privata tomter.

Från intervjuerna att döma så har reaktionerna från lokalbefolkningen på genomförandet av åtgärderna varit övervägande positiva. De åtgärder som tycks ha skapat mest engagemang från allmänheten har varit de åtgärder som varit mer visuellt märkbara för allmänheten. Här märks bland annat strandstaket, strandfodring och anläggandet av träskmarker. Däremot har åtgärder som inte direkt syns med blotta ögat, exempelvis ålgräsplanteringar, genererat färre reaktioner – positiva som negativa från allmänheten. En förklaring till att åtgärderna mottagits så väl, trots att vissa är mer märkbara än andra, torde vara att projektdeltagarna arbetat lokalt med att hålla dialog med allmänheten.

Sammanfattningsvis visar svaren från intervjuerna att det övergripande gensvaret från Skånes lokalbefolkning på åtgärderna mot kusterosion har varit positivt. Nyckeln till denna positivitet tycks

vara den aktiva kommunikationen och dialogen med allmänheten. Detta undanröjde misstankar och byggde förtroende, särskilt när invånarna kunde se direkta, positiva resultat av insatserna. Genom att engagera och informera allmänheten kunde projektets ansvariga uppnå en gemensam förståelse och samarbete med medborgarna för att bevara och skydda kusten.

Fallgropar och svårigheter

Intervjupersonerna ombads att beskriva vilka eventuella fallgropar eller svårigheter som har uppstått i projektet under dess genomförande. Under intervjuerna framkom tre övergripande teman som var vanligt förekommande bland de deltagande parterna: 1) Resurs- och finansieringsproblem, 2) Innovation och upphandling, 3) Kommunikation och samordning.

Resurs- och finansieringsproblem

Bland de intervjuade framträder en gemensam tråd: den utmanande resursallokeringen inom kusterosionsprojektet, särskilt inom de mindre kommunerna. IP4 belyser särskilt detta och nämner att det initialt fanns en stark entusiasm för att arbeta inom ramen för ett EU-projekt. Detta möttes emellertid snabbt av verkligheten när mer resurser och finansiering krävdes. Hen uppskattar att projektet i slutändan kostade dubbelt så mycket som först antaget och understryker vikten av att förankra projektet internt tidigt i processen. Ett särskilt fokus bör läggas på att tilldela tillräckliga stödfunktioner, som administration och ekonomi.

Även IP10 framhäver svårigheter för mindre kommuner att delta på grund av att det tagit för stora personella resurser i anspråk. Detta har lett till att LCA främst fått med sig ”//...ekonomiskt resursstarka kommuner...//”.

För att belysa det här perspektivet ytterligare diskuterar IP5 utifrån att de huvudsakliga kommunala organisationerna ansvariga för projektgenomförandet ofta är "slimmade" när det gäller resurser. Som ett resultat härav har projektgenomförandet inte alltid varit optimalt. Samtidigt finns det bidrag och stöd tillgängliga, men att söka dessa kräver i sig ytterligare resurser, vilket innebär att ofta är de redan resursstarka kommunerna som mest sannolikt kniper åt sig dessa bidrag.

Bilden bekräftas av IP6, som påpekar att projektet krävde avsevärt mer resurser än först antaget. Så mycket att en extra projektledare behövde anställas. Detta understryker vikten av tidig förankring inom organisationen för att förbereda alla intressenter på att projektet kommer att innebära tillkommande arbetsuppgifter.

Samtidigt pekar IP1 på ett bredare problem: Sverige ligger efter i sitt arbete med kusterosion jämfört med andra länder. Många andra länder har fördelen av statlig samordning och avsevärt större resurser när det kommer till att hantera sådana utmaningar.

Det framgår tydligt från intervjuerna att en väsentlig utmaning i kusterosionsprojektet är resursallokering, särskilt i de mindre kommunerna. Trots den initiala entusiasmen inför projektet konfronterades deltagarna med en realitet av omfattande resursbehov, oförutsedda kostnader och en avsaknad av en tydlig samordning liknande andra länder. Det är avgörande att en tidig förankring,

adekvat planering och rätt resursmobilisering prioriteras i liknande projekt fram till för att säkerställa framgång och hållbarhet. Dessutom understryker dessa insikter vikten av både intern och extern samverkan för att ta itu med komplexiteten i sådana viktiga miljöfrågor.

Innovations- och upphandlingsutmaningar

Utmaningar med Innovation och upphandling har varit ett återkommande tema i genomförandet av projekt för att förhindra kusterosion. Några av lösningarna som genomfördes var banbrytande och anpassade till Skånes unika förhållanden. Denna höga grad av innovation ställde dock till det i upphandlingsfasen, särskilt när det gällde att identifiera externa konsulter med rätt kompetens.

IP10 framhävde hur dessa utmaningar konkret yttrade sig. Trots god initial kommunikation med en konsult, upptäcktes senare att de levererade mätningarna saknade nödvändig kvalitet. Mätningarna gick inte att använda. Situationen understryker vikten av intern expertis; i detta fall löstes problemet genom att intervjupersonens organisation skaffade egen mätutrustning och genomförde mätningarna internt – ett drag som beskrevs som mycket framgångsrikt. Men som samtidigt innebar att ytterligare tid och resurser fick användas, för inköp av utrustning och för fortbildning av de medarbetare som skulle genomföra mätningarna. Problemen med att upphandla rätt kompetens och tjänster gjorde därför att resursåtgången blev större än väntat.

På samma linje betonade IP9 och IP6 svårigheterna med innovationsupphandlingar. Upphandlingsunderlagets nödvändiga exakthet stod i kontrast till lösningen ospecificerade karaktär, vilket resulterade i färre anbud och förhöjda risker. Dessa risker, som kan inkludera allt från kostnadsöverdrag till felaktiga leveranser.

Sammanfattningsvis visar intervjupersonernas erfarenheter att samtidigt som innovation är nyckeln till framgång i kusterosionsprojekt, medför den också specifika utmaningar, särskilt inom upphandling. Detta understryker vikten av att balansera behovet av nyskapande lösningar med en robust och insiktsfull upphandlingsprocess.

Kommunikation och samordning

Intervjuerna med deltagarna i Life Coast Adapt-projektet belyser att samverkan i projektet överlag har fungerat väl. Trots detta finns det områden där förbättringar kan göras för framtida projekt, vilket framhävs av flera intervjupersoner.

En aspekt relaterar till markägarskap och samverkan. IP3 framhäver exempelvis att fler åtgärder hade kunnat genomföras - och på fler lämpliga platser [som var svårt utsatta av erosion, reds anm.] om kommunen hade haft rådighet över marken. I Sverige är det däremot fastighetsägare som har ansvar för sin mark. IP10 är inne på samma spår och belyser samtidigt att den privata markägaren i sin tur begränsas av att genomföra egna åtgärder. Även om markägaren har ansvar för sin egen tomt så kan denna inte på egen hand "putta in stora stenar" i vattnet för att motverka erosionen. Åtgärderna kräver tillstånd och en miljökonsekvensanalys som ska lämnas in till Länsstyrelsen vilket i sin tur är resurskrävande. Av ovan nämnda anledningar efterlyser IP3 ett större samverkansorgan när det gäller klimatanpassningsarbetet. IP10 å sin sida efterlyser en diskussion om vem det är som ska betala för

åtgärderna. Som exempel nämns Danmark som har ett system där boende nära vattnet får vara med och betala mer för genomförandet av åtgärderna. Ett sådant system saknas i Sverige. Myndigheterna försöker däremot lyfta frågan nationellt då det ingår i en större fråga som rör vilka som ska betala för klimatanpassningsåtgärder.

Kontinuitet och Personalomsättning

IP5 uppger att orsak till bristande kontinuitet och försämrade samverkan inom projektet har varit personalomsättningen i Region Skåne. Projektledarna i regionen har bytts ut över tid vilket har medfört bristande kontinuitet och dokumentation. Även IP8 framhäver i sin beskrivning att samverkan från Region Skåne hade kunnat varit bättre. Mer specifikt menar IP8 att Region Skåne kunde ha bidragit med större ämneskunskap.

Interkommunal samverkan

IP2 belyser vikten av samordning mellan kommuner, särskilt då en kommuns åtgärder kan påverka en annan. Exempel på negativa effekter är att man tar sand från en annan kommun som går till att fodra stranden i en annan kommun. En fungerande samverkan kan därför bidra till att förhindra att en åtgärd i en kommun leder till att problemet förvärras i en annan kommun.

IP5 bekräftar resonemanget. En brist med nuvarande organisation, där tyngdpunkten ligger på kommunerna, är att erosionsproblematiken återfinns längs hela kusten i Skåne, medan åtgärderna genomförts på kommunnivå. Det är inte en optimal organisering av åtgärderna.

Kommunikation med Allmänheten

När det gäller kommunikation mot allmänheten pekar IP5 på att hemsidan inte har uppdaterats regelbundet. Trots en stark start med informationsinsatser, har det kontinuerliga informationsflödet minskat över tid, vilket indikerar ett minskat engagemang.

Sammanfattningsvis understryker dessa intervjuer att medan Life Coast Adapt har många framgångar, är det viktigt med kontinuerlig kommunikation, ägarskap och samordning på både regional och kommunal nivå. För framtida projekt kan dessa insikter vara centrala för att säkerställa att samverkansprojekt optimeras och uppnår sina övergripande mål.

Framtidsperspektiv

Intervjupersonerna ombads också att utifrån sina erfarenheter inom projektet diskutera det fortsatta arbetet. En av de aspekterna som diskuterades var möjligheten att kunna driftsätta och fortsätta projektets åtgärder efter projektavslut. Analysen av intervju svaren har syntetiserats till framförallt två teman på dessa området: Politisk involvering och medvetenhet samt Kommunikation och samarbete.

Politisk Involvering och medvetenhet

Intervjupersonerna diskuterade också en rad olika faktorer som kommer påverka framgången att kunna driftsätta och fortsätta med arbetet att motverka kusterosionen efter projektavslut.

En av dessa faktorer rör politisk inblandning och medvetenhet. Både IP3 och 8 framhäver exempelvis att politiken behöver bli mer involverad och informerad om arbetet med kusterosion. IP3 beskriver det som att det finns en utbredd idé om att kusterosion behöver motarbetas med ”hårdare skydd” [exempelvis betongvallar etc. reds. Anm.] men att det finns en låg grad av kännedom bland befolkningen och politiker om att det finns ”mjuka” åtgärder i form av de naturbaserade åtgärderna. IP8 är inne på ett liknande resonemang men betonar vikten av att befolkning och politiken behöver informeras i större utsträckning för att kunna säkerställa att projektet i framtiden får tillräckligt med resurser för att kunna leva vidaer. Att arbeta med mjuka åtgärder längs kusten innebär att ”det krävs stora resurser och det behöver förankras politiskt”.

IP2 och 9 är också inne på behovet av politisk involvering för att projektet ska kunna fortleva. Denna diskussion förs framför allt utifrån perspektivet att begränsade ekonomiska medel obönhörligen innebär att vissa stränder måste prioriteras framför andra och att detta är betingat med målkonflikter. IP2 uppger att hen stött på interna meningsskiljaktigheter i kommunen när en del av förvaltningen ansvarar för att genomföra kusterosionsprojektet medan en annan ska underhålla driften av åtgärderna. Underhållet kan då falla mellan stolarna antingen på grund av att en gemensam målbild saknas, för att kommunikationen är bristfällig eller för att en adekvat budget inte avsatts för underhållet. IP5 framhåller också resursbristen som ett hot mot arbetets fortsättning. Hen menar att det inte finns tillräckliga resurser för mindre kommuner att arbeta så mycket med frågan fortsättningsvis och att andra aktörer, exempelvis Lunds Universitet, förhoppningsvis fortsätter att följa upp de åtgärder som genomförts.

IP9 nämner ett annat exempel där besöksnäringen kan vara en avgörande faktor för att satsa medel för strandfodring på en strand framför en annan i syfte att göra kommunen attraktiv för turister. Det kan däremot ge effekten att en annan strand där invånare rör sig mer eller där det finns bebyggelse i stället blir åsidosatt. För att arbetet ska få tillräckliga ekonomiska medel och för att åtgärderna ska ha en politisk legitimitet krävs det därför en medvetenhet och förankring av arbetet bland befolkningen och ansvariga politiker.

Sammanfattningsvis understryker intervjupersonerna vikten av att både politiken och allmänheten är välinformerade och engagerade i kusterosionsprojektet. En gemensam förståelse för de olika åtgärdsalternativen – både hårda och mjuka – är avgörande för att projektet ska få den nödvändiga resursallokeringen och för att säkerställa att beslut fattas i linje med såväl invånarnas som näringslivets intressen. För att säkerställa projektets långsiktiga framgång behöver medvetenheten och att den politiska förankringen stärkas ytterligare.

Kommunikation och samarbete

En annan förutsättning utöver politisk involvering och förankring är att tidigt få med sig hela den kommunala organisationen. IP4 är exempelvis inne på att projekt av det här slaget kan medföra att organisationen kan utveckla en spetskompetens i kusterosionsfrågor samt att det kan även medföra ett bättre samarbete ”på tvären i organisationen, över förvaltningsgränser”. För att säkerställa att projektet fortlever krävs det däremot enligt IP4 att de som ska underhålla kusterosionsåtgärderna efter att

projektet avslutas är med tidigt i processen i syfte att förbereda dem för vad projektet kommer att innebära för dem och de kommer att ha en driftkostnad för det framöver. Även IP2 framhäver vikten att få hela organisationen med sig i arbetet. IP2 säger exempelvis att underhåll och drift är enkelt att utföra, men att det krävs samverkan inom kommunerna (utöver budgetutrymme) för att det ska fungera smidigt och att vi måste expandera idén om vad som ska ingå i driften för exempelvis den lokala parkförvaltningen: ”Vi underhåller ju parker etc. hela tiden och har alltid gjort det, det är inget konstigt. Det är en vanesak, och vi måste tänka likadant gällande arbetet med kusterosion” säger IP2.

Utöver tydligare samverkan inom kommunerna för att projektets lärdomar ska fortleva är det flera intervjupersoner som pekar på vikten av att det regional och interkommunal samverkan fortsätter. IP2 framhäver betydelsen av att andra kommuner och regionala samarbetsorganisationer fortsätter att träffas för att diskutera och samordna dessa frågor. En fördel med detta är enligt IP10 är att det medfört en viss redundans i projektet. Personalomsättningen har nämligen varit ett hot mot genomförandet men till följd av samverkan mellan de deltagande organisationerna har det funnits möjlighet för andra att ”hoppa in” och fylla i eventuella tomrum och brister. En annan fördel som framförs av IP1 är att det möjliggör en effektivare logistik. Exempelvis är det viktigt att flera kommuner samordnar sina leveranser av sand till sandfodring. För detta kan det i framtiden finnas ett behov av en mer neutral samordnare än idag.

Även om de flesta intervjupersoner beskriver samverkan internt i kommunen och externt har varit positivt och fördelaktigt så finns det också osäkerhet om Region Skåne ska vara den drivande parten. IP6 menar att det inte ska ligga på regionen att driva projektet framåt i framtiden eftersom det egentligen ligger utanför deras uppdrag. Istället efterlyser hen att Länsstyrelsen Skåne och kommunerna tar ett eget större ansvar i frågan.

Det är klart att framgången för kusterosionsprojektet ligger i en välkoordinerad intern och extern samverkan. Det betonas att hela kommunala organisationer, från planering till underhåll, behöver vara engagerade och informerade från projektets start för att garantera dess livskraft. Även om interkommunal och regional samverkan framhålls som positiv, pekar några intervjupersoner på att det framtida ansvarsområdet bör klargöras, med en tonvikt på att större kommunala enheter och länsförvaltningar tar rodret. För att kusterosionsprojektet ska bli framgångsrikt på lång sikt krävs en samordnad insats från alla inblandade parter och en förståelse för varje parts unika bidrag och ansvar.

AVSLUTANDE DISKUSSION

Undersökningen om kusterosion i Skåne ger värdefull inblick i hur allmänheten uppfattar och interagerar med kustområdena. Resultaten av undersökningen belyser starka samband mellan socioekonomiska faktorer och beteenden relaterade till kusten. Högutbildade och höginkomsttagare verkar besöka stranden oftare, vilket kan ha konsekvenser för hur olika samhällsgrupper nyttjar och har tillgång till kustområden. Dessa insikter understryker vikten av att förstå och beakta socioekonomiska faktorer i planeringen och hanteringen av kusterosion.

En intressant observation är den klara medvetenheten bland skåningarna om kusterosionsproblematiken och dess påverkan på lokalsamhället. Förändringar på stränderna, som att kustlinjen har dragit sig tillbaka har uppmärksammats av allmänheten. Denna medvetenhet kombinerat med en stark oro för att problemet kommer öka i framtiden indikerar en krismedvetenhet och behovet av att vidta åtgärder för att hantera och anpassa sig till kusterosionens effekter.

Vidare pekar resultaten på att befolkningen prioriterar bevarandet av kustmiljön och dess naturtyper, samt växter och djurarter, när det gäller skyddsåtgärder mot kusterosion. Denna inställning reflekterar ett starkt engagemang för att bevara den naturliga kustmiljön och dess ekosystem. Det är viktigt att beakta dessa preferenser när man utformar strategier och åtgärder för att hantera kusterosion, för att säkerställa att de återspeglar samhällets värderingar och behov. Detta understryks också av intervjupersonernas erfarenheter.

Slutligen, för att effektivt adressera kusterosionen och dess konsekvenser, är det avgörande att integrera olika perspektiv och kompetenser. Dessutom är fortsatt deltagande och inkludering av allmänhetens synpunkter och bekymmer i beslutsprocesserna avgörande för att skapa hållbara och accepterade lösningar.

Denna undersökning utgör en solid grund för framtida forskning och praktiska insatser för att hantera kusterosion i Skåne. Genom att bygga vidare på dessa resultat och integrera dem i beslutsprocesser kan man främja en hållbar utveckling och bevarande av kustområdena samtidigt som man tar hänsyn till olika samhällsgruppers behov och preferenser.

REKOMMENDATIONER OCH LÄRDOMAR

Baserat på den sammanställda informationen från intervjumaterialet om projektet för att motverka kusterosionen i Skåne, kan Indikator framhäva följande lärdomar som Life Coast Adapt kan ta med i det fortsatta arbetet med att motverka kusterosionen i Skåne:

1. **Ökad samordning och kommunikation:**

- Eftersom erosionen påverkar hela den skånska kusten, bör det finnas en ökad samordning och kommunikation mellan kommuner, regionen och statliga myndigheter. Detta kommer att underlätta delningen av kunskap och resurser samt möjliggöra en mer enhetlig strategi för att motverka kusterosion. Det skulle även bidra till att skapa en redundans i projektet och kan bidra till att notverka effekten av personalomsättning.
- Framgångsrik kunskapsspridning kräver samverkan mellan olika organisationer och expertisområden. Genom att skapa en plattform för samverkan kan projektet dra nytta av olika insikter och erfarenheter. Diversifierade insatser och en testbädd för innovation bör främjas.
- Rådigheten över marken är en central faktor vid val av åtgärdsplatser. Kommunernas roll i att ha lokalkännedom och rådighet över marken är avgörande. Det är nödvändigt att överväga och lösa eventuella hinder och begränsningar som kan uppstå på privat mark för att främja effektiva åtgärder.
- Utveckla mekanismer för att förbättra samverkan mellan olika kommuner och regionen för att undvika negativa konsekvenser av åtgärder i en kommun påverkar en annan.
- Skapa ett större samverkansorgan för att hantera klimatanpassningsarbetet över hela regionen och hantera markägarskap.

2. **Kommunikation med lokalsamhället:**

- Vid val av åtgärdsplatser, särskilt där bebyggelse är närvarande, är det viktigt att involvera och kommunicera med lokalsamhället. Tydlig kommunikation om syftet och fördelarna med åtgärderna kommer att bidra till att skapa förståelse och stöd från invånarna. Visualisering och informationsmaterial kan effektivt användas för att förklara projektets syfte och naturbaserade lösningar.
- Felaktiga uppfattningar och missförstånd kring effekterna av naturbaserade åtgärder, särskilt efter stormar, kan påverka allmänhetens stöd. Det är viktigt att kontinuerligt

kommunicera att dessa åtgärder är dynamiska och behöver underhåll. Tydlig information om syftet med åtgärderna och deras naturliga förändring över tid är nödvändig för att motverka felaktiga förväntningar.

- Fortsätt att hålla dialogmöten och ge möjlighet till feedback för att skapa öppenhet och tillit. Identifiera och adressera bekymmer och kritik från lokalbefolkningen tidigt och tydligt för att undvika spridning av negativitet.

3. Kontinuerlig intern kommunikation

- Effektiv kommunikation är inte bara viktig externt utan också internt. Kommunikation mellan olika förvaltningar och projekt inom kommunen är avgörande för att undvika att kusterosionsåtgärder "städas bort" av andra projekt. Detta kräver kontinuerlig dialog och samordning.
- Engagera politiska beslutsfattare tidigt i projektet för att säkerställa deras förståelse och stöd för mjuka åtgärder.
- Tydliggör de mjuka åtgärdernas fördelar och långsiktiga hållbarhet gentemot "hårdare skydd" för att bredda perspektivet.

4. Långsiktig planering och driftbudget:

- Långsiktig planering är nödvändig för att inkludera underhållskostnader och andra framtida utgifter. En realistisk syn på projektets dynamik över tid, särskilt för naturbaserade lösningar, kräver noggrann och framåtblickande budgetering. Säkerställande av en driftbudget för framtida underhåll är kritiskt för projektets långsiktiga framgång.

5. Tillräckliga resurser och anpassningsbar budget:

- Tillräckliga resurser och en flexibel budget är viktiga för projektets effektivitet. Projektledningen bör säkerställa att det finns tillräckliga resurser för att undvika obalanser mellan deltagande organisationer och för att möta projektets behov över tid. En anpassningsbar budget är nödvändig för att hantera förändrade förutsättningar och oväntade händelser.
- Fokusera på att förankra projektet internt i varje kommun och regionen för att säkerställa tillräckligt stöd och engagemang.
- Arbeta för att säkra och tilldela tillräckliga resurser från början för att undvika överraskande kostnadsökningar under projektets gång.
- Utvärdera möjligheten till samarbete med privata aktörer eller söka alternativa finansieringskällor för att komplettera offentliga medel.

Sammanfattningsvis betonar lärdomarna vikten av en helhetsstrategi som inkluderar kommunikation, samverkan, långsiktig planering och tillräckliga resurser. Genom att integrera dessa aspekter kan framtida projekt inom liknande områden skapa en stark grund för framgångsrik hantering av kusterosion och naturbaserade lösningar.

BILAGOR

BILAGA 1. ENKÄT, SKÅNEPANELEN

BILAGA 2, ENKÄT, xxxxx

BILAGA 3, INTERVJUGUIDE

BILAGA 4, RÅDATA SKÅNEPANALEN

BILAGA 5, RÅDATA XXXXX